

Эхэ найхан нутагаа эд хамта мандуулая!

БУРЯАД ҮНЭН

1921 оной
декабриин 21-нээ
гарана

Бүгэдэ
арадай
газетэ

1996
ОКТАБРИИН
30
Намарай адаг шара
нохой
нарын 19
СРЕДА
гарагай 4
№208 (19548)
Газетын сэн
хэлсээтэ.

Октябриин 28-да нийслэл хотын эмшэд республикын Правительствын, Президентын болон Арадай Хуралай байшануудай урда никеүүдые табиба. Засагаархидай үлшөөлөөр үглөөнэй 9 сарһаа 12 сар болотор энэ хэмжээ буулга үнгэргэгдэхэ ёһотой үн.

ТЭСЭБЭРИНЬ ЗАХАГҮЙ БЭШЭЛ

Фоторепортаж

10 сар 10 минутада Президентын болон Арадай Хуралай байшанһаа Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо А. Н. Жильцов гараад, булалганшадай хажуугаар үнгэрхэ ханаатай байбашье, тэдэнэй хүрээлэгдэ ороод, гэдэргэ, байшан руу, сухарин орохо баатай болобо.

10 сар 20 минутада А. Н. Жильцов дахин үндэр хэрэлсы дээрэ гаража ерээд, стачкомой түдөөлөгшэдтэй Президент уулзаха хүсэлтэй гээд мэдүүлбэ. 12 хүнһөө бүридэһэн бүлэг министр Б. Г. Бальжиров түрүүтэй доосошоо оробо.

10 сар 30 минутада түргэн туһаламжын машинанууд булта нэгэ доро дохёосоренээ дуугаргажа, хүнэй доосоо хүрөөтэйхэн мэдэрэл түрүүлэхэ юм. Нэгэ машинаһаа микрофоноор бүхы Сөвөдүүдэй талай дээгүүр сууриатуулан, Президент А. В. Потановта, Правительствата хандаһан эрилтын хатуухан үгэнүүд хэлэгдэнэ һэн.

10 сар 40 минутада даараһан эмшэд хүдоо дэбһэн, дэбхэрэлдэн байтараа, Президентын болон Арадай Хуралай байшангай үндэр хэрэлсы оод тэгүүлбэ. 4-5 милиционер тэдэниие уггажа, гэдэргэнь түлхинэ. Урда гүрэнүүдтэ зогсоһон нэгэ залуу бүүүхэниие милициинхид байшан руу татажа оруулаад, абаад ябашаба.

Хажуудамны зогсоһон эхэнэрүүд: "Пономарёвье табижа тушааб!" - гээд, оог туугай табилданшабад. Тийхэтэйнь адли хойгуур доһон эхэнэрүүд түрисэдэн: "Пономарёвье табигы!" - гэһэн шанга дуу табижа, милициинхидые түлхи хөөһөөр, байшанай үүдэндэ тулаад, зосоонь орохоёо һэдэбэ.

Үүдэн зосоо талаһаань бөхилэгдэжэ, ёһотой баррикада шэнги болоншо. Нэгэньшье хүниие оруулгүй, гарганагүй. 10 сар 55 минутада логотго обойтор булочка хэһэн залуу басаган Президентын байшанай хэрэлсы оод гарахаяа ханаба. - Дулаан байшан соо нуугаад, үдэн хоол барихаяа ханабалтай. Харин бидэ 5 нара соо салингаа абангүй, үлэн хооһоор ажалдаа ябанабди, хүүгэднай үлэн, нургуулидаа үмдэхэ хубсаһагүй! Юундэ Президент зоний урда гаража ерэнэгүйб, хунгагшадайнгаа урда харюусанагүйб? Ушоо эдэнэртэ бэлэн эдөө асаржа үгэхэ, абагыт сааш! - гэжэ хэдэн эхэнэр гани галзуу боложо, тэрэ логотгынь шүүрэн абаад, булочкануудынь үрижэрхибэ. Уноохи басаган бахардаад, бархан шодөөрөө уһа гүйлгэн, үгэлбэ: - Би эндэ зэмэгтэй бэшэлби. Эдөө хоол асаржа ажалтай хадаа, нахабиб? Энээнэйнгээ түдөө харюусалгатай хүм, - гэжэ хэлээд, газарта хөбгөн булочкануудаа суглуулжа саашаба. Харуулай албан нэмэлгэ хүсэ

дуудаа хаш, хэрэлсы дээрэ милициин 10 гаран хүдэлмэрлэгшэд бии болобо. Булалгаалагшад тэдэниешье зэмлээд абаха юм.

12 сарһаа үнгэржэ байхада, Президентэй хооролдэһэн бүлэг эмшэд одоошье гаража ерээд, юун тухай хэлсэхэнээ дуулгаба. 7 хоногой туршада 1 нарын салин болохо 4 миллиард түхэриг олохобди гэжэ Президент эмшэдые найдуулан байна.

- Хэрбээ энээхэн мунгыемнай үгөөгүй хаань, ерэхэ понедельнигтэ 1-дхи поликлиникэдэ конференцидэ сулгархабди. Тийгээд саашадаа сар болзоргүй булалгаа сонсохохо гүбди, али гэбэл, политическэ эрилтэнүүдые табиха тухайгаа хэлсэхэбди, - гэжэ 5-дахи ТМО-гой врач Д.Б. Иванова тодорхойло.

- Политическэ ямар эрилтэнүүдые табиха байнат? - гэжэ асуухадамни:

- Энэ Правительствые тушаалһаань буулгаха эрилтэ табиха, - гээд харюусаа.

- Энэ гээгэр асуудал шийдхэгдэхгүй ха юм! Ганса нарынгаа салин абаад, саашадаа баһал мунгэгүй хооһон үлэхэдди даа! - гэжэ сугларалшад дарья табилаха юм. Элүүрье хамгаалгын министр Б. Г. Бальжиров тэдэниие "даруу байялдаа, нүхэд!" гэжэ уриалба.

- Манай халбарида онсо байдал сонсохохоор болоо. Тийхэдэе түдөөлөггүй эмшэдые дууһан үгы хэжэ, бүримүһэн түдөөлөтэ гуримда орохо ёһотойбди. Тийгээгүй һаа, эмшэд энэл хэбээрээ мунгэгүй, үлэн хооһон байха, - гээд министр онсолоо һэн.

4-5 нара соо салингаа абаагүй, эмшэдэй тэсэбэринь дууһаа. Эдэ үдэрнүүдтэ гэдэнэр үбшэнтэниие аргалнагүй. Гансал нарайла хээнэрүүдтэ, мүн инфаркт болоһон хүндэ ушарнуудта гуһа хүргэнэ.

Т. САМБЯЛОВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРСЭ: эмшэд булалганай үежэ. М. ШАНТАКОВОЙ фото.

ЭНЭ ДУГААРТАМНАЙ:

Зураг дээрэ: Мигжэд Жанрайсийг сүмэ (зуун гарһаа), Тэрэн соо Мигжэд Жанрайсийг дүрэ хүрэг шэнээр бодхогодо юм.

МЭНЭ ДУГААРТАМНАЙ: МИГЖЭД ЖАНРАЙСИГ

Н. БАДМАРИНЧИНОВЭЙ фото.

Октябриин 26-да Монгол ороной нийслэлэй Гандан хийдтэ Мигжэд Жанрайсийг сүмэ дотор урдань тахигдадаг байһан аад, 30-аад онуудта һүйдхэгдэһэн дүрэ хүрэгэй орондо шэнээр бодхоогдоһон Мигжэд Жанрайсийг (Арьяа-Баала) арамнайлагдаа. Монгол ороной 1911 ондо бээдаанхай тусгаар улас болоһонтой дашарамдуулан бүтээгдэһэн Агууехэ дүрэ хүрэг тухай "БУЯН" хуудһанцад уншагы.

ТЭМСЭЛЭЙ ЖЭЛНҮҮД

Хара хирээтэ жэлнүүдтэ хохидогшод тухай домог.

ТИНЛЭЙ БАГША ЗАЛАРХАНЬ

Далай-ламын шажанай түлөөлөгшэ гэбшэ-лама Джампа Тинлэй ноябриин 2-то Улаан-Үдэдэ залархань. Ноябрьриин 2-4-дэ хотын мэриин танхим соо нургаал хэшээлнүүдээ үргэлжэлүүлхэ. Ноябрьриин 5-да хотын томо танхимуудай нэгэндэ, магад, "Дружба" кинотеатрта, Арьяа-Баалын джинан табиха. Ноябрьриин 7-8-да Соодой ламын мүндэлһөөр 150 жэлэй ойн баярта хабаадалсахаяа Хурамхаан мордохо. Удаань Шэтэ, Агаар айладхалнуудаа ябуулха гэжэ мүнөөдөө хараалагдана.

СООДОЙ ЛАМЫН МҮНДЭЛҮӨӨР 150 ЖЭЛЭЙ ОЙ

Эртэ урдын Энэдхэгэй (II-III зуун жэлнүүд) Бурханай шажанай агууехэ гүн бисалгалша, шэгдигэ йогоозор Нагарджунын хубилгаан гэжэ тодорһон манай шотатай Гэгээн түрэлтэ Соодой-ламын түрээһөөр 150 жэлэй ойн баяр Баргажанай дасан эмхидхэнэ. Урданайнгаа дүрэдэ адли Бурхан шажанай агууехэ бисалгалша Соодой-лама манай дасанай шэрээтэ байһан юм.

Гүн шэгдигэ йогоозорой хүндэлэгдэ Баргажанай дасан Россин Буддын шажантанай түб захиргаанай түрүүлэгшэ хамба лама Дамба Люшевэеэй гэмжэлгээр, Далай ламын Россига байдаг шажанай түлөөлөгшэ гэбшэ Джампа Тинлэй ламын адис соёрхолгоор дасанайнгаа шадар Бурхан шажанай даяан бисалгалтай түб нээхэнь.

Ойн баярай программада ороно гэбэл:

Ноябриин 4, 14 сар. Улаан-Үдэ. Үндэһэтэнэй I номой сан: I/ Эрдэмэй-практическа конференци. Элидхэлсэд - профессорнууд И. С. Урбанана, Ш. Б. Чимшдоржиев. 2/ "Лама Цыден Содоев" гэгээн номтой танилсалга.

Ноябриин 7, 9 сар. Хурамхаан. Дуган-музей нээлгэ, хурал.

13 сар. Баярай суглаан. Даяан бисалгалтай түбтэй танилсалга. Концерт.

Ноябриин 8, 11 сар. Хурамхаан. Соодой-ламын субаргада шүтэн мургэлгэ.

Гэгээн ламын ойн баяр үнэргэхэ талаар зоорезрыше, сэдхэлээрээшье туһалхыетнай найданабди. Баяр ёһололдомнай морилжо хайрлагты!

ЕШИ-НИМА лама,

Баргажанай дасанай шэрээтэ.

СОНОСХОЛ

Байгша оной ноябриин 1-дэ үндэһэтэнэй библиотекеын конференц-зал соо үдэрэй 2 сагта поэт Матвей Чойбоновой "Мүнхын аршаанай мүнгэн дуһалнууд" гэгээн номой һайндэртэ уран шүлэгтэ дуратайшуулые уринабди.

Улаан-Үдэ хото, Ербановой гудамжа, 4.

Мүнөөдэр - Политическэ харшалга хардалгаһаа хохидогшодой дурасхаалай үдэр

Росси дотор хүнэй ажабайдал сэгнэгдэхээ болиһоор үнинэй юм. "Алахаб, хюдахаб!" гэхэн үгэнүүдые үхибүүдшье, эхэнэрнүүдшье, эршүүлшье адлихан һайнаар үгүүлжэ байдаг. Газар дэлхэй дээрэ ажаидарал ба ажабайдал түхөөжэ байдаг эхэнэрнүүдтэ хүндэмүүшэбэнээр хандадаг ушар дайралдадаг зандаа. Тиигэжэ бидэ өөрынгөө һуужа байһан гэшүүһэ сабшадаг байнабди.

Россида ходоодоо хэрзэгы ябадал гаргагдадаг, шуһата зам шэлэгдэдэг байһан юм: Иван Грозный (өөрынгөө арадта тон хэрзэгыгээр хандадаг байһан), Пётр I (арад зоноо хайра гэмгүйгөөр дарлажа, доромжолжо гараһан), Россин хаан Николай (олон хүнүүдээ саазалжа аладаг болоһон), октябрийн хубисхалай һүүлээр социализм байгуулжа эхилэгшэд арад зоноо алажа, хюдажа байгаа.

Социализм байгуулагшад энэ талаар улам муу муухай хэрэгүүдээрээ шалгарһан байна. Бүхы засагаа "дэлхэйн арадуудай вождыо" үгөөд, олон жэлүүдэй туршада арад зоноо аалиханаар алажа, хюдажа байһанаа мэдэрхэ баатай болоһон гэшэ. Зүгөөр мүнөө бүхы дэлхэй дээрэ демократис гүрэнниэ байгуулха тухай соносхоод, бүрин эрхэтэ гүрэн болохо эрмэлзэлтэй арад зонтойгоо дайлагдажа, бүхэ сүлөөнь хаһажа байхада ямар гэшэб? Россин гүрэнэй мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэд өөрынгөө ороной парламентые үхэр буугаар бууджа, Гүрэнэй Дүүмын гү, али Федерациин Советэй зүбшөөлгүйгөөр Чечен Республикада дай үүсхэжэ, буу зэбсэгтэй хүсөөр чечен арадые мэдэлдээ абаха һэдэлгэ гаргаа ха юм. Эндэ хэн зэмэтэйб? Россин арад зэмэтэй бэшэ. Юундэ Буряад Республикада алба хэдэг сэрэгшэд Чечен эльгээгдэжэ, тэндэ дайлагдаха, ами һаһаая үгэхэ болоо юм? Тэндэхи арад зон олоороо алуулаа, хото гороуд, хүдөө һууринууд бута һамна сохигдоо, муухайгаар һандаргадаа. Тэрэ үеэр Гүрэнэй Дүүмын зарим депутатууд (Жириновский болон бусад) чечен арадтай дайгаа үргэлжэлүүлхэ, Чечнигай экономика һэргээн хүгжөөхэ хэрэггүй гэжэ байжа хэлэдэг болоо. Ород арадые Россин бусад арадуудай дайсан болгохоёо оролдодог хүнүүд тиигэжэ хэлэдэг байна.

Сталиной үедэ хүн зоноо хюдаха хэрэгтэнь империалистууд зэмэтэй гэдэгтэл, мүнөөнэй политика бээлүүлэгшэд өөрынгөө түүхрээ уг үндэһэтэй гэжэ хэлэхэдэ болоно. Манай гүрэнниэ ондоо тээһээ эрхэн хүнүүд ударидаһа бэшэ. Тэдэмнай өөрын, Россин "коллектив" соо хүмүүжүүлэгдэһэн, ороноо хүтэлбэрлэхөөр "табигдаһан" зон гэшэ.

Совет засагай үедэ туйлаһан амжалтануудые доошолуулха, муушалха, харааха шэрээхэ зорилго тус

**ХЭЗЭЭДЭШЬЕ
МАРТАГДАХАГҮЙ**

Түүхын хуудаһа ирахыда...

статья соо табигданагүй. Ямаршы юумэндэ булга тон муу гэжэ байдаггүй юм гэдэг. Гэбэшье совет "һайхан" хуулинуудай хүсөөр арад зон дарлуулжа, олоһон бүхы зөөриё аб адлиханаар бултандаһ хуёагаа, тэд ондоо һанал бодолтой хүнүүдэ түрмэ шорондо, гулагуудта эльгээгээд, "гэрэлтэ һайхан ерээдүй" тээшэ шэглүүлдэг байгаа һэмнай. Тиигэжэ хүнүүд ниитын ба гүрэнэй хэрэгүүд тухай өөһэдөө бодомжолхые үндэһөөрнь үгы хэһэн байгаа.

**БАРГАЖАНДАХИ
АЙМШАГТАЙ
ХОХИДОЛ**

"Арадуудай вождин" захиралта, заабаряар хэды олон хүнүүд хосорон һалааб? Россин Федерациин Президентын дэргэдэ байгуулагдаһан тусхай комисси иимэ тоонуудые дурдана: Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайцай үедэ 26 миллион 452 хүн алуулаа, харин 1929-1953 онуудай политическэ хардалга, гүрдэлгын үедэ 21,5 миллион хүн хосороо, 1929 он болотор хэды хүн алуулааб гэжэ һайнаар элирүүлэгдээгүй байһаар.

Би мүнөө политическэ хардалгада 1937 ондо ороһон, 1957 ондо сагааруулагдаһан Баргажанай районой хүнүүд тухай бэшэхэ гэхэн эрмэлзэлтэй байһаб.

1937 оной декабрь һарада Баргажанай аймагта 78 хүн

хардалгада ороһон байна. Тэдэнэй 51-ниинь Баргажанай түрмын газар дээрэ буудагдажа алуулаа, 27 хүниинь 10 жэлэй болзороор гулагуудта эльгээгдээ һэн. Тэдэнэй нэгэнииньшье һөөргөө шотагаа бусаагүй.

Забайкалиин сэрэгтэй округой трибуналай 1957 оной июлиин 13-най шийдхэбэри соо иигэжэ хэлэгдэнэ: "Ламатханов, Очиров болон бусадшы хүнүүд ямаршы үндэһгүйгөөр уголовно х а р ю с а л г а д а х а б а а д у у л а г д а һ а н байгаа. Тэдэн тухай хэрэгүүд худал хуурмагаар зохёогдоһон байба... ЗаБВО-гой сэрэгтэй прокуророй буруушаалгы дэмжэхэ. Буряад-Монголой АССР-эй НКВД-гэй "гурбанай" 1937 оной декабрийн 30-да абтаһан тогтоолые (тэндэнь 78 хүнэй фамили тоологдоно) болуулха, гэмтэ ябадал хээгүй дээрэһэнь тэдэн тухай уголовно хэрэгүүдые хааха". Тэрэ үеын хэрэгүүдые архивай материал соо "чалгахыда, Хоменя, Мухин, Телятников, Көжевин, Распонов гэгшэд энэ аймшагтай муухай хэрэгые "дээрэһээ" эрхэн захиралтын ёһоор бээлүүлһэн байгаа. Эдэ хүнүүд хардалгада ороһондогто тон хэрзэгы хэмжээнүүдые абажа (сохихо, хүд дээрэнь удаан саг соо байлаха, удаан саг соо хүдэлгэнгүйгөөр һуулгаха гэхэ мэтэ), "би зэмэтэйб" гэжэ гараа табихыень баадхыдаг байгаа. Тиигэжэ ямаршы гэм зэмэгүй хүнүүд гараа табидог байгаабишуу. Тэрэ тоодо Базар Ламатханович Ламатханов (1900 ондо түрөһэн, Баян-Голой нургуулиин директор), Будажаб Доржиевич Очиров (1900 ондо түрөһэн, Баян-

Голой нургуулиин багша), Дондон Очирович Очиров (1866 ондо түрөһэн), Абида Зонхоевич Зонхиев (1898 ондо түрөһэн, Баргажан һууриной худалдаа наймаанай таһагые даагша), Бужиглай Боянович Боянов (1901 ондо түрөһэн, Баргажанай гүйсэдхэлгын комитетэй секретарь), Дамдинжап Гармаевич Гармаев (1902 ондо түрөһэн, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ) болон бусад энэ тоодо оролсоно.

Совет засагы "арадай дайсандаа" хамгаалха гэхэн уряа гаргадаг байбашье, тэдэнэр өөһэдөө арадай эгээн ехэ дайсад болоно ха юм. Юрын колхозник, багша, алба хаагшад хардалгада ороод, хюдагдадаг байгаа. Тиигэжэ тэрэ засагаархид экономика бэшэ, харин политическэ зорилго урдаа табидог һэн. Тиигэжэ арад зоноо айлаха, һүрдөөхэ, онсо оорын һанал бодолгүй байлаха гэхэн оролдолгонь иигэжэ һүжэрдэг байгаа бишуу. Энээн тухай мартаха ёһогүйбди!

**"ГЭМЫНЬ УРДАА,
ГЭМШЭЛЫНЬ
ХОЙНОО"**

Нэгэ район сооһоо 78 хүнэй политическэ хардалга, гүрдэлгэдэ орожо, харата муухайгаар хосорһон тухай мэдэжэ абахадаа, саашадаа манай гүрэндэ иимэ юумэн дабтагдаха гү, гэжэ ехэл бодомжолоо бэлэйб. Тэрэ үедэ "Прости нас, мате́ха Россия!" гэжэ кинофильм толгойдом ороод һалаагүй. Хүнүүдые хюдадаг, тодорхойлодо, түрэл арадаа хэроожо байдаг гүрэн, обществэ бин юм гү?

Хүн зоңдо харша засагай харата муухай ябууланууд

манай ухаан бодолдо гүнзэгыгөөр нэбтэрэн ороо. Ушар тиимэхээ хүн зомнай аймхай болоо ха юм.

Сталиной гэмтэ ябуулануудай саашадаа үргэлжэлүүлэгдэхгүйн тула гүрэмнай арад зонойнгоо урда зэмээ мэдэрхэ, хүлисэл гуйха ёһотой. Түрэл арадайнгаа урдаһаа буу зэбсэг үргэхые хорихон хуули баталан абтаха ёһотой. Тиигэжэ Россин сэрэгшэд өөрынгөө гүрэнэй сэрэгшэдые буудахые хорихон хуули баталан абтаха ёһотой гээд онсолхо ёһотойбди. Юундэб гэхэдэ, үри хүүгэдэйнгээ ерээдүй сагта амгалан тайбан ажаһуухын түлөө бидэ бодомжолхо уялгатайбди.

Буряад орондомнай политическэ хардалгада ороһон хүнүүдтэ зориулагдаһан хүшөө бодхоогдохо ёһотой байгаа. Сталиной ударидадаг компарти бүхы арадууд нэгэ хэлэндээрэ хөөрөлдэдэг, өөрын һанал бодолгүй өөрын зөөришьегүй зон болгохо гэжэ оролдодог байһаниинь эли. Нэгэ хүнэй һанаан бодолоор бүхы арад зоноо ударидаха ябадалые болуулха тухай хуули мүн лэ хэрэгтэй болоно. Жэшээлхэдэ, Чечнида дайн сэрэг үүдхэхэ тухай асуудал арад зон шийдхэжэгүй. Харин хургаар даража тоолохоор хүн иимэ шийдхэбэри гаргаһан байна бишуу.

Буряад арад Россин бүхы бага арадуудта адляар политическэ хардалгада ороһон арад гэжэ тоолохо хэрэгтэй. Юундэб гэхэдэ, тэдэнэй олон мянган эхэ эсэгэнэр, түрэлхид гарбалын иимэ хардалгаһаа хохидоһон байна ха юм. Энэ талаар гурбан жэлэй саада тээ байгуулагдаһан комисси юушые хэнэгүй, юумэ бүтээнгүй.

Буряад Монголоой АССР-эй 50 мянга гаран хүн политическэ хардалгада ороһон байна гээд статистика гэршэлнэ. Хэрбээ буряад зоной гэр бүлэ бүхэндэ 4 хүн гэжэ тоолобол, буряад арадай гэр бүлэ бүхэн политическэ хардалгада абтагдаһан болоно. Ушар тиимэхээ Буряад Республикын Арадай Хурал, мүн Россин Федерациин Гүрэнэй Дүүмэ буряад арадые политическэ хардалгаһаа сагааруулагдаһан арад гэжэ тоолохо хуули баталан абаха зорьготэй.

М. ЗОНХИЕВ,
Буряад гүрэнэй
университетэй доцент,
Буряад арадай
конгрессэй гэшүүн,
политическэ хардалгада
хохидогшодой Буряад
Республикын эблээй
правлениин гэшүүн.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн
гарһан һуугшад): Батор
Натахиев, Шагдуржал
Арсаланов, тайшаа Рипчин
Сотиев, шэрээтэ Цыден
Соодоев, Еши-Доржи
Анхалиев, (зогсогшод):
Москватай тушаалтан,
Жигжит Цыденов (Аранзиев).
(М. ЗОНХИЕВ-АЙ архивтай).

Пресс-конференциһээ ТЭМДЭГЛЭЛ

НЭГЭ МИЛЛИАРД ТҮХЭРИГЫНЬ ХААНАБ?

Буряад Республикын Президентин эмхидхэмэл тэмдэглэл... М.В.Д.-гэй гэмтэ...

түхэригынь хаанаб? Гэхэтэй хамта А. П. Фирсов худалдаа наймаанай ямаршы фирмэгүйб гэжэ мэдүүдэг аад, 2 миллиард түхэриг хаанааа олохо байгаа...

гэһэн документ бии. Гэхэ зуура Улаан-Үдын түбэй дэлгүүрэй директор Айвезян гэгшын 90 миллион түхэриг гараараа тооложо абаба гэжэ үнэмшэлһэн гар табилагатай саархан кабинет соонь олодо.

Айвезян гэгшэнь 25 наһатай, Грузин нэгэ дунда хургуулида сантехнигээр ажаллаһан байгаа гэжэ ажалайн дэбтэр соо бэшээтэй. Тэрэ хайшан гээд эндэхи түбэй дэлгүүрэй директор болооб, 90 миллион түхэриг гар дээрээ абаха болооб гэхэ мэтэ асуудал гарана.

Эдэ болон бусад баримтанууд Улаан-Үдэ хотын мэрийн хүтэлбэрилэгшэд гүрэнэй зөөрин хэрэглэжэ, ооһэдөө баяжахаа ханаба гэһэн тобилол хэхэдэ болон бшуу.

С. ОЧИРОВ.

УЛАС ТҮРЫН БАЙДАЛҮАА

ҺУНГАЛТЫН УРДА ТЭЭХИ ТЭМСЭЛ

Байгша оной ноябрийн эхээр Америкын Холбоото Штадуудта президентын хунгалта үнгэргэгдэхэнь гэжэ мэдээжэ. Президентын тушаал эзэлхээ оролдожо байһан Б. Дуудой, Б. Клинтонэй хоорондох тэмсэл хуудшын гээ шатада оронхой. Тэдэнэр сэнхир экран дээрһээ үгэ булалдаанда хэдэ дахин хабаадаа. Мүн оройной олон хото городуудта хүрээжэ, өөрынгөө программие хунгагшадта ойгуульхэ оролодо.

Ямар гүрэнүүдые түрүүшын бүлэгтэ оруулдаг хаб? Иимэ гүрэнүүд олон юм гээд баруунай оронуудта тоологдодо. Нэн түрүүн Венгри, Польшо, Чешскэ Республика нэрлэгдэдэг. Жэлэй саанахана Словакие дурдадаг бэлэй, мүнөө болонхой-Гэбэшые Словение нэрлэнэ. Румыни, Литва, Латви, Эстони НАТО-да оруульхэнь эхээр гуйдаг юм ха.

Харин Б. Дуудой Зүүн Европын гүрэнүүдые НАТО-да абаха асуудалаар тон шийдэнги байһанаа элэрхэйлээ, Б. Клинтоние энээнине шийдэхэ талаар зүрхсэхэгүй байһаниень шүүмжэлбэ. Венгри, Польшо ба Чешскэ Республикые НАТО-да мүнөө абаха, харин Балтийн далай шадархи гурбан гүрэндэ, Украинада аюулгүйн байдалай тусхай найдуула хэхэ хэрэгтэй, ушар юуб гэхэдэ, Россин национализм тархаа үргэжэ болохо, тиймэһээ Прибалтикийн ба Украинин хүн зоной амгалан байдалые хамгаала хэрэгтэй гээд тэрэ мэдүүлһэн байна.

Гадаадын политикын талаар хунгалтын урда тээхи тэмсэл ябуулжа байгшадай хараа шэглэл адлирхуул байна гэһэн тобилол хэхээр лэ даа. Тийгэбэшые Сагаан байшанай мүнөөнэй эзэн Б. Клинтон нүгөөдээ шүүхээр. Хунгалтын урда тээхи кампание мүнэн зөөрөөр номолхын тула Б. Клинтон харин гүрэнүүдһээ мүнгэ эхээр абана гээд республиканиецууд гэмтэһэн байна. Тийхэдэнь энэ хэрэгтэ харин гүрэнүүдэй фирмэнуудэй оруулан мүнгэ зөөрин хэмжээ харуулан таблица хэблэдэ толилодоо. Согсолгодоной ёһоор республиканиецуудта 2,5 миллион шахуу, демокрадуудта 1 миллион доллархо багшаг хэмжээнэй мүнгэн зөөри оруулагдан байба.

Америкын Холбоото Штадуудта хунгуулин урда тээхи тэмсэл үргэлжэлһөөр.

АЛЕМАН - НИКАРАГУАГАЙ ШЭНЭ ПРЕЗИДЕНТ

Либеральна Альянс гэгшэ баруунай шэглэл баримтадаг партинуудай холбооной түдөөлөгшэ Арнольд Алеман гэгшэ эрхэ жэлэй январин 10-һаа Никарагуа гүрэнэй шэнэ президент болохон гээд мэдээсэгдэбэ. Энэ гүрэндэ хайхан үнгэргэгдһэн хунгалтын дүн согсолгодо, эндэ хабаадагшадтай 48 процентын тэрэнэй түлөө дуугаа үгһэн байба. Сандинистнуудые толгойлогшо Даниэль Ортега Алеманһаа 10 процентээр гээдэбэ. Тийн Даниэль Ортега хоёрдохёо нүүгдэхэ баатай болоһон байна. Энэ ушар тэрэнэй толгойлогшо байһан партиин хараа шэглэлээ хубилгаха болоһынь хануудба ха гээд олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлүүдтэ тэмдэглэгдэбэ.

Гэхэтэй хамта Даниэль Ортега шүүгдээб гэжэ мэдэрэгүй. "Миини түлөө дуугаа үгһэн 60 гаран мянган хүн бүридхэлдэ абтаагүй, - гээд тэрэ мэдүүлээ. Харин хунгалта үнгэргэлтын хойноһоо хиналта хэһэн уласхоорондын ажаглагшад хунгалта "сэбэрээр" үнгэргэгдөө гэжэ тэмдэглэһэн байха юм.

ХАНИ ХАРИЛСААН ҮРГЭДЭНЭ

Дэлхэйн томохон гүрэнүүдэй нэгэн болохо Энэдхэг оронтой харилсаа холбоогоо үргэдхэхэ гэгшэ тон лэ найшаалтай хэрэг ааб даа. Нүүдэй үедэ Россин гүрэн энэ талаар ажабуулгаа эдэбхижүүдэбэ. Москва хотын мэри Ю. Лужков Энэдхэг орон хайхан оножо, хоёрдөөнүүдые үнгэргөө. Тийхэдээ Москва хотынхид гүрэнэй федеральна бюджеттэ оруулагдадаг мүнгэн зөөрин 25 процентые дамжуулааг, энэ хотодо бүхэ орон доторхи мүнгэн зөөрин 85 процентинь суглуулагдадаг гэжэ ойгуулаад, Энэдхэг оройной олзын хэрэг эрхилэгшэдые Москва хототой харилсаа холбоо үргэдхэхынь уряалба. Россин, мүн Энэдхэгэй түб хотонуудта худалдаа наймаанай гэр байгуулаха, энэ хадаа бага болон дунда зэргын олзын хэрэг эрхилэгшэдэ, худалдаа наймаанай ба экономика талаар харилсаа холбоо үргэдхэхэ дуратайнуудта туһаламжа болохо гээд Ю. Лужков тэмдэглэбэ. Мүн москвгайхидай Дели хотодо метро барихада туһаламжа үзүүлэхэ аргагай байһынь тэрэ онсолһон байна. Энэдхэг оройнойхид хотын болон портын ажахы, банкнуудай ажабуулгы үргэдхэхэ арга боломжонуудаар хонирхоо юм. Эдэ асуудалуудаар хэлсэнүүдые саашада үргэлжэлүүлжэ тушаа хоёр талынхид хэлсэбэ.

Сэрэгэй-техническэ харилсаануудай талаар хүдэлмэри ябууддаг бүлэгэй гурбадахи заседани Дели хотодо үнгэргэгдһэн байна. Энэ "Росвооружение" гүрэнэй компаниин генеральна директор Л. Котелкин хабаадалсаа. Тийн Энэдхэг оройнойхид СУ-30 гэгшэн сэрэгэй самолетуудые худалдажа абаха дуратай байһан тухайгаа үшөө дахин гэршэлээ. Хамта дээрээ 1,8 миллиард долларой хэмжээнэй продукци худалдаха тухай хэлсэнүүд баталагдаха юм. Мүн бусадшы асуудалуудаар харилсаа тухай дуралханууд оруулагдаа юм.

Тийн эдэ хэлсэнүүдые улам гүнзэгүүрүүлжэ, тодорхойло зорилготойгоор Россин оборонын министр И. Родионов Энэдхэг орондо албанай хэрэгээр ошожо эрээ. Тэрэ Индин премьер-министр Деве Говдатай, оройной оборонын министр Мульям Сингх Ядавитай уулзаһан байна. Хэлсэнүүдэй үедэ сэрэгэй ба сэрэгэй-техническэ харилсаануудай талаар асуудалууд зүбшгдөө. Эдэ гүрэнүүдэй сэрэгэй албан зургаануудай харилсаанууд тухай хэлсэнүүдэй ёһоор Энэдхэг оройной офицернууд Россин сэрэгэй академинүүдтэ хуража, эрдэм мэдээсэ дэшилүүлжэ арга боломжонууд олгодохо юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ "Дели-96" гэгшэн выставкэ нээгдэ. Энэ Россин түдөөлөгшэд хабаадалсаа.

Газетэнүүдэй, радио болон телевидениин мэдээсэлнүүдые хэрэглэн, С. Ринчинов хэблэдэ бэлдэбэ.

Үдэрэй үзэгдэлнүүд

ҮЙЛЫН ҮРИ ГҮ, АЛИ ӨӨРЫН ЗЭМЭ ГҮ?

Хүнүүдэй хуби заяан, ажабайдалай харгы зам хуу ади хандатгүй. Мүнөөнше харахада, аригшанай тээ-онса баяжажа, торгон дээгүүр хульбэрэн, торгон соогуур умбан" ябаханда, түдөөлүүншын зоной хайхан бог дээр, үдөөдһэн, орхидонон дээр эдихэ юумэ бэдэржэ, асагуур нүхэ нубаг соогуур авсаж, айлануудай оройнуудһаа долоон доро адалтай байна.

бодолоор һонор хэбэртэй. - Геннадий Васильевич гэжэ нэрэтэйб. Кабанскын аймагта түрһэн хүм. Уг унгимтай Россин баруун тээһээ иишэ нүүжэ ерһэн хасаг зон байһан юм. Би өөрөө шотагтаа механизатороор олон жэлдэ хүдэлөөб. Улаан-Үдэ хото зөөжэ ерһээршые эдэб предрияти, организацинуудга ажаллааб. Хүдэлмэрийн стаж 40 жэл болохол ёһотой, - гэжэ тэрэ хэлэнэ.

абахан. Олонхи зон хазайжашы харангүй гарагша. Тээд яахабши. Хүнүүд ооһэдөө мүнгэ тангаар дутадажал байгаа юм бээ.

Хоноло тухай хэлэхэдэ, энэ багай гэрнүүдтэ дулаа үгэдэг газар доогуурхи сорго хоолойнуудай уулзадаха-узелей нүхэн соол хоноод байдагби. Тээ тэрэ Саша баһал тийгэдэг, - гээд эндэһээ холо бэлэ үйлсын нүгөө талада гуйраншалжа хууһан хүн тээшэ заана.

Иимэ юумэ хараха, дуулахадаа, зүрхэ сэдхэл үбдэхөөр лэ даа. Үбэлэй хүйтэн удахагүй болохонь. Орохо гэргүй, эдихэ эдэггүй иимэ зон хайшан гэхэб? Нэгэтэ хүлдэжэ гү, али туража үхэшөөд хэбтэхэдэ болохол. Тиймэ хүнүүд горад соо үсөөн бэшэ. Дулаа үгэдэг газар дорохи трассын бүхэ нүхэнүүд хуу тэдэнээр эзлэгдэнхэй хан. Тэдэнэй тоо бүридхэл, мэдээн ямаршы эмхи зургаанда суглуулагданагүй. Хэниешы һонирхуулаагүй. Миациин зургаануудшы тэдэниие хэрэгсэхээ, гуйраншалжа байһан газарһаань зайсуулаха болошоо. Харин гэмтэ ябадал гаргаа хаань, абаашажа хаагаа бээ.

Эдэ бүгэдые бэшэхэдэ, зоние гайхуулаха, һонирхуула хэбэгүйб. Эндэ һонирхолтой юумэн огто үгы. Харин ямаршы хүн нэгэтэ мүрөө алдажа, хазгай харгыда ороод, бодомжогүй ябадал хэбэл, мүнөө сагта иимэ байдалда орожо болохол даа. Илангаяа архи гэгшэ хүниие гамнахагүй байна бшуу. Ямаршы нүхэндэ унагажа магад. Иимэ байдалда ороһон хүнэй хуби заяанда тохөөлдоһон байдал үйлһн үри байгаа юм гү, али оорын хэһэн гэм зэмэй хойшолон юм гү? Хэн мэдэхэб?

Юрэдөөл, хэды хүндэшые һань, хүнүүд иигэжэ ажабайдалай оёорто орожо, тамын зоболонһоо оорэгүй юумэ үзэжэ бү ябаһай гэжэл залбархаар.

М. НАМЖИЛОВ.

- Теэд юундэ иигэжэ гуйраншалжа ябана гэгшэбтэ? Пенси абадаггүй хүн гүт? Гэр бүлэтнай хаана юм? - гэжэ асуубаб.

- Пенсидэ гараха наһамни хүсоо. Гэгшэше ажалаймни дэбтэр үгы болошонхой. Хүдэлһэн газарнуудһаа саарһа, документ суглуулажа абаха гэхэдэ, Кабанск ошохо мүнгэн үгы, тийгэжэ ябаха шадалные байхагүй. Энээн тухайгаа хайшашынь бэшэб, харюу үгэхэ хүн үгы. Мүнөө хүндэ ханаагаа зобохо саг бэшэ ха юм даа.

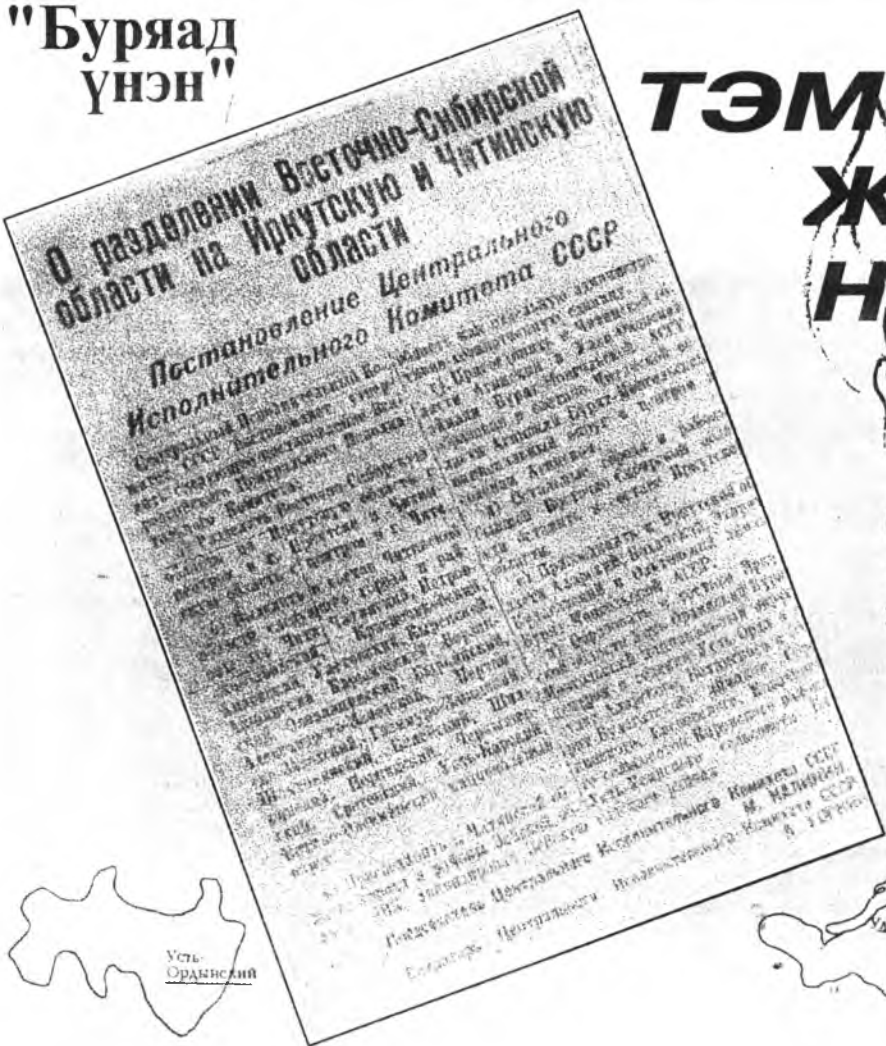
Гэр бүлэтэйшые байһан хүм. һамгамни, хүбүүн басаган хоёрни яһала һайн хуудаг. Тээд тэдэнэр намай дүт үзэнггүй. Хэээ нэгэтэ архи уужа, түрмэ түлшоор ябажа, маниие гэмдэхөөһон, зобоһон хүн гэжэ тэдэ намайе тоолоно. Тийгээд лэ гэр байраһаа үдүүлһээрлэ хэдэн жэлдэ зайжа, дайралдан газартаа хоножо, гуйраншалгаар хоолойгоо тэжээжэ ябанаб. Хашартайшые болошоо. Үхэхэ гэхэдэ, үхэл ерэнггүй, - гэнэ Геннадий Васильевич.

Орохо гэргүй, ажалгүй, айгуул, гуйранша, архида орохо, нэгэндэ нэтэршлэһэн "жэж", "ханыг" гэжэ байгааг эршлэһэн зон Улаан-Үдэ гэдэмнай һүүлэй үедэ ажагаа олон болошоо. Городой адал бог шорой, эдэб хаядаһа, үдөөдө адхадаг, тусхай газарта (алка) тиймэнүүл үншнэй галханхай, тэндэһээ олоһон эвэрэ хоолойгоо тэжээгээд үгэ болохой. Эдэ бүгэдэни зургаар, хүдөөһоо ерһэн юм аһи хотын зон юм гү. Улаан-үдэ түбэй дэлгүүрэй газаргуур, соогуур үдэрһоо үдэртэ эдэжэ, өбөөрлөжө, эвэшыб "агнажа" үнжэдэг үгү, мүн наһагайбаршые үгү үсөөн бэшэ харагдадаг.

Эдэ энэмнай обществын адалай муудахада, адалай шанга һагнуурта ажа орожо, зариманай ажа, өөдоо гаражал адала, нүгөөдүүлшы арай адалажа, дан дооһон адалагүй ябана. Харин бусад адал ажабайдалай бүри адал орошоод, хүн түхэлөө адал шахуу байна ха юм.

Хан Улаан-Үдэ хотын адалай үйлсэдэ ехэл зүдэрүү адалай, буурал сагаан һахал адалаа дарагдаһанан, адалахан үбэлэй хубсаһатай адал үгшэнэй хуушы харабаб. Адал үгшэлэй дүрбэн сагта эдэб адалажа хуудаг юм. Мүнөө адал үрда заахан картон адал табиягай, тэрэн соонь адал түхэригүүдэй хэдэн адал мүнгэн хэбгэнэ. Адалуудань ойро зуура адал хоорлэдэбэ. Тэрэ хүн адал үгшэгүй эдүүр, ухаан

"Буряад үнэн"

ТЭМСЭЛЭЙ

(Газетын хууданууд)

75 жэлэй ойдо

Жэл бүхэн үнгэ жүнхэтэй, муу хайн гэмдэгтэй, хэцэгтэй, баян гү, али хоонон, хүхиюу хомор, хара нүгэлтэй, муу харгытай гү гэхэ зэргээр, юрэдөө, өөрын шарайтай байдаг хаяа. 1934 онһоо газетын редакторай орлогшоор, 1935 онһоо харюусалгата редактораар хүдэлжэ ябаһан Б. Ванчиков 1937 оной хоёрдохи хахадһаа газетэдэ гараа табихаяа болишобо. Редакторай уялга түр зуураар О.А. Жеребцов, В. Лодоев, Г.Ц. Бельгаев, Ш. Чимитов гэгшэд дүүргэнэ. Энэ оной декабриин 20-до Р.Б. Бимбаев харюусалгата редактор болоһон байна.

1937 он - хамалган хаалганай айхабтараар түргэдэһэн саг байгаа гэжэ газетын хууданууд батална. Гансахан сентябрь харын туршада эндэ гэндэ шурганан ангиин дайсадые элирүүлжэ, эсэслэн усадхаха гэхэ мэтын гаршагтай хойшо урагшагүйгөөр шүүмжэлһэн статьянууд түбэй "Правда" газетэдэ, Буряад оронтой буряад, ород газетэнүүдтэ үйрэд бүри шахуу тунхаглагдадаг байба. "Дипломатические увертки не помогут", "Коммунисты Бурят-Монголии срывают маски с буржуазных националистов" гэхэн "Правда" газетын корреспондентын статьянууд сентябриин хори гаранаар дээрэ дээрһэнэ гараадхиба. Эдэнь эндэхи газетэнүүдтэ барлагдаа хааб даа. Юрэдөө, халдабарита тахал үбшэнэй дэлгэржэ байһан мэтээр яаралтай дохёостатьянууд гаражал байба. Юрэдөө, хамалган хаалгание түргэдхэхэ захиралта дээрһэнэ бууһан байгаалтай гэжэ ханахаар байна.

"Һэримжэ тухай хашхараалдаан болобош, һэнэггүй хүнүүд һууһаар" гэхэн энэл оной сентябриин 27-ной Агын аймагһаа бэшгэдэһэн статьяһаа заримынь дурдая.

"Хэнэйш мэдэһээр арадай дайсад контрреволюционно националистнууд хорото ябуулгаяа Агын аймагай

колхозуудай дунда нилээд ябуулхань эли. Зүгөөр энээнине ойрын сагта хоггүй болотор усадхан үгы хэжэ, колхозуудай хүдэлмэриэ большевик ёсоор шэнэдхэн ябуулха ба колхознигуудай дунда политика хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хайнаар ябуулжа, тэдэнэй революционно һэримжэ дээшлүүлхэ тухай аймагай партийна, совет органуудай хүтэлбэрилэгшэд гүйсэд хэмжээ абанагүй... Аймагай газарай таһагыг харая. Тэндэ ангиин харша этэгээдүүд хэдэн олоороо хүдэлмэрилжэ байдаг. Хэдэн удаа панхаруугаһан, партиһаа гаргууһан, колхозһоо хэдэн удаа хөөгдэһэн Балдан Дамдинай һууна, ахадүүнэрын совет гүрэнэй дайсан болоһон, өөрөө Москвада һургуулида байхадаа троцкист байһан Самбуу Дамбиин гэдэг хүдэлмэрилнэ. Мүнөө аймагай колхозой һургуулиин директор байгаа Намсарай Намжин гэгшэ кулагай хүбүүн ба зарим аха дүүнэрын хилын саана байдаг..." Табхайн отрядай офицер болоод бусад дайсад колхозуудай түрүүлэгшэдээр хүдэлжэ байна гээд саашань олон хүнүүдэй нэрэ тоологдоно. Газарай таһагыг даагыя Шимидэй гэгшэ эдэ бүгэдэндэ хэмжээ абахаяаше ханаагүй, өөрөө ямар хүн бэ гэхэдэ, эсэгэнь Манжуурта Японой армид командир ябана гэжэ хэлсэдэг байна гэхэ мэтээр ангиин дайсадые олоор тоолоһон гээшэнь. Энэ шүүмжэлэл доро Д. Хангилай Д.7 гээд гараа табинхай.

"Хорлолгын хойшолонгуудые дары усадхаха" гэхэн баһа Агын аймагһаа бэшгэдэһэн статья, мүн түбэй "Правда" газетын корреспондент В. Овчаровай Агын аймагай хүтэлбэрилэгшэдые гамгүй шүүмжэлһэн статья гарһан байна. Республикын хүтэлбэрилхы албанда, бэшэ тээгүүрше ажаллажа ябаһан энэ нотагай хүнүүд националистнууд-панмонголшууд гүүлэжэ, нилээд

олон зон түрмэ яманда хаагдаад, ошон ошоһон байха. Эндэ нэгэ жэшээ.

"Буряад үнэн" газетын 70 жэлэй ойдо Базар Ванчиков тухай бэшэхэ даабаритай КГБ-гэй архивые бага зэргэ ираһан байгаа. 58-дәхи статьягаар гэмнэгдэһэн энэ хүн мүшхэбэридөө нэгэшые хүнэй нэрэ нэрлэсгүй, оорыгөөшые, ондоо хүниеше хардажа гараа табига үгөөгүй байһан юм. Тийгээшые һаа, ГУЛАГ-та ошоод бусаагүй һэн.

Мүн иигэжэ гэмнэгдэһэн ондоо хүн - республикын зиндаанай тушаалтан (нэрыень бү дурдая!) хатуу мүшхэбэриин даралтыг тэсэнгүй, оорыгөөшые, хүтэлбэрилхы тушаалтадай олониие нэрлэжэ, гараа табиган байгаа. Тэрэ хүн гэм зэмээр юун гэжэ мэдэржэ һэн хаб гэхэдэ, панмонголой тагнуулай һүйдхэлтэ эмхидэ хабаададаг ябаһанаа сүм элирхэйлнэб, 1925 онһоо энэ организацида хабаадаһан, тийхэ үедэ Буряадай СНК-гай түрүүлэгшэ ябаһан М.Н. Ербанов энэндэ оруулаа һэн. Буряад орондоо хүдэлжэ байһан һүйдхэлтэ националист энэ хүдэлөөнэй эдэбхитэй ударидагшад болохо профессорнууд Барадин, Жамсарано, Цыбиков, элитэ националистнууд Ринчино, Жэбэ доктор гэгшэдтэй хамта М.Н. Ербанов халхабша болгон урид байгуулагдаһан "Бурнацкульт" эмхээр дамжуулжа, һүйдхэлтэ бүхы үйлэ хэрэгээ эрхилдэг байһан гэжэ бэшэжэрхиһэн байдаг, монгол бүхы угсаатаниие - Убэр-Монгол, МНР, Буряад-Монголые нэгэдүүлжэ, панмонголой ехэ гэгшын гүрэн байгуулжа, Японой дахи доро орохо - нимэ зориготойгоор бүхы һүйдхэлтэ ябуулгаяа эрхилхэ дэлгэрэнгы түсэбтэй һэмди гэнэ. Энэ түсэбынь 4 пунктһаа бүридэнэ: буһалгаанай эмхинүүдые хаа хаанагүй байгуулахааа эхилээд, тагнуулай ябуулга хэхэ мэтээр олон юумэ дурдаһан юм. Саашань энэ организациин

гэшүүдые: хамтадаа гуша гаран хүнэй - республикын хүтэлбэрилхы албатадай олонхиень дурдана, үнгэрхэдөө ондоо тээгүүр һууишадай нэрэнүүд бии. Базар Ванчиковай хэрэгтэнь танилсаад, ойлгоһон тэдыгээ бэшэжэ, буряад, ород газетэнүүдтэ гаргаа һэм. Тээд эдэ олон хүнэй нэрэ дурдахаяа зүрхсөө һэм, юрэдөө, ёлогоон байгаа һэн. Мүнөөшые нэрлэхэ аргам үгы, юрэл ондоо тээгүүр һууһан хүнүүдэй - бүгэдэндэ эли болоһон нэрэ дурдаһуу. Эрхүүдэ: Дашидондобэ, Мункин - ВКП (б) - гэй ВСО-гой (Зүүн Сибирин области) обкомой инструкторнууд, Москвада: Дабаин - БурЦИК-эй түрүүлэгшэ ябаһан, Ринчино Элбэк-Доржи - багша, Манжигеев И.М. - багша, Ленинградта: Б. Барадин - профессор, Ц. Жамсарано - профессор, Агваан Доржиев - СССР-эй Түбэдтэхи хуули-та бэшэ түдөөлөгшэ гээд тоологдоһон байна.

Ангиин дайсадые элирүүлжэ, тэрэ оной намарай һарануудтахи газетэнүүдэй хуудануудта барлагдаһан статьянуудые бултынь тоолохын аргагүй. Зэдэдэхи дайсанай уурхайе усадхаха, Буряад-Монголой хэлбэлдэхэ, түмэр замай уездэхи дайсадые... һүүлдэнь партийна эдэбхитэдэй суглаа татаад, ангиин дайсадые элирүүлһэн хүн бүхэниие шүүрдэһэн байгаа гэжэ газетын хууданууд харуулна. Иимэ статьянууд хадаа дайсадые элирүүлхэхээ гадна эсэсэй шиидхэбэри шэнги үгүүлбэритэй байдаг һэн гэжэ хэн нэгэнэй бэшэһэниинь ханагдана. Юуб гэхэдэ, иимэ статьянуудай найруулгань эрид, сүүдэй шиидхэбэриин шэнжэтэй байһан юм.

1937 оной октябриин 4-дэ ВКП(б)-гэй Буряад-Монголой обкомой ээлжээтэ бэшэ пленум тагагдажа, "О подрывной работе врагов, народа и руководящих партийных, советских и хозяйственных органов республики и о задачах

парторганизации" гэхэн асууу зүбшэн хэлсэжэ, ута тогто абһан юм. ВКП (б)-и обкомой бюродо шэргэшүүдые пленум һунаһа нүхэд Бельгаев, Иван Воронцов, Моксоев, Дзень Морохин, Курошев, Матеев гэгшэд болоно. Обком секретарьнараар Воронцов Матенов гэгшэд һунгагдаа. Элирүүлэгдэһэн арадай дайсадые тэдэниие халхалагнад Ербанов Доржиев, Маркизов, Изотов Шаданов, Архаров, Оршанский Туркин, Федорчук гэгшэ обкомой пленумһээ гарга даба. Политическэ таһаһаа найдабаригүй болоһон Аганаев, Ванчиков Мижитдоржин, Атрико Логушкин гэгшэдые обкомой пленумэй гэгшүүдэ ажалһанышые абажа хаяба.

Иигээд лэ Буряад-Монголой республикын бүхы хүтэлбэрилэгшэд булгаар шахуу хамалганда ошоһон Энээгээр бүхыюумэн дүүрэгтэ хойшонхи дахуу гэгшэнь омжэлэй туршада дүүрэггүй һадаа. Энэ үедэ, һүүлдэньш бэе бээдээ донос-мэдүүлг дохёонууд гэжэ барагдаха болоһон, гурбадахи хүн бүхы хутагатай газарай ноюу мэдүүлэгшэ ябаһан - нимэрэ болоһон бэшэ гү.

Хамалган хаалганай улам түргэдэһэнэй, шангадһан зэргээр бүгэдэ арадай вож Сталиной нэрэ хүндэ, алды солон улам ехээр дээшлэе суурхана гү гэжэ газетын хуудануудые ирахады лаблахаар болоно. Магта мэгээмүүд; шүүлүүдэ, аунуу үлыгэр домогууд зохёогдоно Сталинда баяр, гэрэлтэ хо Ленин - Сталин, агуухэ ба гэхэ мэтэнүүд олон. Сары үндэр Саяан уулаһаа бата бөхт гүн тунгалаг Байгал далайы һаруул годон - гэхэ мэтэ дууладаг байгаалди да Сталинска Конституци гү тээггүй олон дуунай байһан ханана бээбди.

(Үргэлжэлэлын 5-дэхи нуурта).

Фоторепортаж

ЖУРНАЛИСТ БОЛОХО ХҮСЭЛТЭЙ ГҮТ?

(Улаан-Үдын 1-дэхи лицей-интернадагта үнгэргэгдэхэн нээмэл хэшээлхээ тэмдэглэлүүд)

1-дэхи лицей-интернадагт коллектив 50 жэлэйнгээ ойн баярыг хая тэмдэглээ. Энээнд зорюулагдахан хэмжээ ябуулганууд тэндэ бүхэли долоон хоногой турша соо үргэлжэлхэн байна. Жэшэнь, 11-дэхи классай хүмүүжүүлэгшэ Г.Б. Дашиевагай октябрийн 17-до үнгэргэхэн нээмэл хэшээл журналистика зорюулагдахан байжа, "Буряад үнэн" газетын редактор А.Л. Ангархаев журналист В.Э. Токтохоева хоёр хэшээлдэ хабаадахаар уригдахан байна. Тэрэ хэшээл тухай бэшэгдэхэн тэмдэглэл уншагшадаймнай һонорто дурадхагдана.

фотограф гэхэ мэтэ) хэлээшьемнай гэршэлнэ. Нурагша бүхэн - редактор гү, али макет табигша, корреспондент гү, али фото-зураг буулгагша - "роль-нуудаа" шадабаритайгаар гүйсэдхөө.

Зал соо аалин намдуу байдал тогтонхой. Нэгэ углууда табигдахан стол дээрэ "пресс-түб" гэжэ бэшээтэй. Столой саана редактор, макет табигша, корреспондент болон зураг буулгагша дүрбэн һууна. Хажуудахи столы хажууда айлшаднай-журналистнууд һуурия эзэлэнхэй. Тэдэнэй урдахи ханын хажуугаар айлшад-ажаглагшад һууна. Тэдэнэй дунда БГУ-гай багшанар эрдэмэй доктор Геннадий

Цыденович Молонов, докторго кандидат Доржо Молонович Бурхинов, республикымнай Эрдэм хуралсалай министрствын харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд Бутид Ринчиновна Тудупова, Евгения Дашиева Чимитова, Хэжэнгын аймагай Дунда-Худанай дунда һургуулин буряад хэлэнэй багша Э.Г. Ванданова болон манай һургуулин олон багшанар байгаа һэн.

Хориодохи (XIX зуунай эхэлшье) зуун жэлэй түүхэдэ, түрүүдэй хүтэлбэрлэлгэдэй дунда ихэ һуури эзэлжэ ябахан хүн тухай, ажал ябуулга тухайданышье элдэбын удхагай олон номууд холо ойруур хэблэгдэхэн гээшэ. Энээн хэблэгдэхэн нэгэ хүүндэ хабаатай элдэб хэрэгүүд муутаяа, хайнтаяа агай тээшээ үнэн зүбоор буулгагдаха ёһотой бээ.

Хатту хүн засаг баридаг, хатуу хүн зөөри баридаг гэдэг. Хатуу шэрүүн энэ хүн коммунизм байгуулнабди гээд СССР гэжэ нэрэтэй, сэргэй үргэлжэлгын талаар олиггүй үгсэтэй, хамагыг айлгаһан томо шын гүрэн байгуулаа ха юм гээд. Зүгөөр энэ доторой алаша шүрбэлхэнэй талаар манай гүрэн байгаа юм гэжэ шэнжэлэгшэ эрдэмтэд орохойлуужан. Хэмгүй олон шын толгойгоор иимэ атан эхэ хатуу байгуулагдаа гэнэ ааб даа гээд. Теэд энээнхээ доогуор ямар Хаан захадан гүрэн байгуулаа юм гээд гэнэ асуудал баһа гараха гэжэ бэшэ гү.

Тэрэ сагай хойшолон шөөшье болотор сагаануудта халаһан хүнүүдэй саданар элдэбын саарһа, шэнжүүдыг бэдэржэ, засагай хатуууудаар ябана. 1937 оной сентябрь һарагараһан эдэ хоёр буулгагшануудые хэблэббди. Энэ харыхадаа зон оонхдоо долоо үзүүжэн. Тэрэл хатуу хэмжээнүүдыг үзүүлэхэн документүүд харагдаа һэн даа.

Д. ЖУГДУРОВА.

Самбарта "Түрүүшын туршалганууд" гэнэн гаршагтай тэбхэртомо саарһандээрэ манай үхибүүдэй зохёон шүлэгүүд ба бэшэһэн стагьянууд, зураһан зурагууд харуулаатай байба. Тусгаар адыар дээрэ "Буряад үнэн" газетын 50 жэлэй ойн баяраар гоёор шэмэглэгдэжэ гараһан нэгэ номер, "Бурядаг журналист" гэнэн ойн баярай сонин, тус редакциян талгай хүдэлмэри харуулаһан альбомууд, мүн манай "Сууряан" (1-дэхи дугаар) гэжэ нэрэтэй ханын һонин, журналистика тухай номууд олоной анхаралда табиатай байгаа.

Иимэ оршон байдалда Галина Бадмажаповнамнай тусхайта хэшээлээ эхилбэ.

Ухибүүд, мүнөөдэр бидэ хэшээлээ журналистикада зорюулхамнай. Таанад, 11-дэхи классай һурагшад, үнишье болонгүй, дуратай мэргэжэлээ шудалхаяа элдэб дээдэ һургуулинуудта хабаа туршахат. Хэн мэдэбэ, мүнөөдэрэймнай хэшээл хэн нэгэнэймнай мэргэжэл шэлэхэ хэрэгтэ туһалхашье болохо аалам, - гээд хэшээлээ эхилжэ, гол зорилгыемнай мэдүүлээд, уригдаһан айлшадтаяа танилсахыемнай урйалба. Пресс-түб хүдэлмэриг эхилбэ. Корреспондент Раджана Токтохоева диктофоноо

барыжа, айлшадһаа интервью абажа эхилбэ. Ардан Лопсонович Вера Эрдынеевна хоёр ээлжээгээр асуудалнуудтань харюусаба. Раджана асуудал табихадаа абааштай байбал, намтарнуудынь нуража абаба.

Залаар дүүрэн һууһан нурагшадшыг асуудалнуудыг нуража, Раджанада туһалба. Айлшадтаймнай хэн хэнишье асуудалнуудтамнай тодо һайн дүүрэн харюунуудыг үгөө. Тиэхэдэ Ардан Лопсонович уран зохёолшо гээшэб гээд тэмдэглэхэ һанаатай, харин Вера Эрдынеевнагай олон жэлэй дүршэлтэй журналист байһан тушаань намтарһаань, һонирхолтой харюуһаань мэдэгдээ.

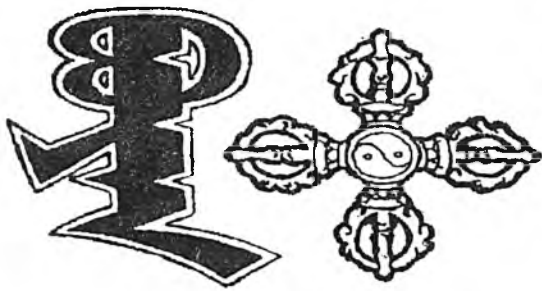
Энэ нээмэл хэшээлхээ бидэ, нурагшад олон юмэ мэдэжэ, ойлгожэ абаабди. "Буряад үнэн" газетэ тухай илангаяа һайн мэдэхэ болообди. Нэгэмнай, жэшэнь, урдань "Үнэнэй" 1-дэхи нюурта "Бүхы ороһуудай пролетаринар, нэгдэгты!" гэжэ бэшээтэй байдаг һэн, харин мүнөө "Эхэ һайхан ороһоо эб хамта мандуула!" гэнэ, илгаа удхынь ойлгуулажа үгтэ гээ. Тиэхэдэ Зоригто Аюужанаевнай редакторта хандажа, Франциин теоретик Лузани гэдэгэй журналист тухай хэлэхэниие тайлбарилхынь гуйһан байна. Үшөөшье элдэб һонин асуудалнууд байгаа. Ардан Лопсонович Вера Эрдынеевна хоёр үнэншэмэ тодо, шогтой зугаатай харюунуудаараа маанадай сэдхэл тон ехээр ханаһан байна. Бидэ журналистикын хүнгэн бэшэшыг һаа, хүндэ ажалыг шэлэжэшыг болохобди. "Хүндэ бүрэн һонин юм" гэжэ нэгэнишье хэлээ һэн.

Хэшээлэй һүүлээр нурагшадтай бидэ гарай бэлэгүүдээр андалдаабди, зурагаа абхуулаабди. һайхан хоолойтой Бадма-Хандын бидэндэ зорюулаһан дуу лагнажа уяраа һэмди. Хэн мэдэбэ, хэзээ нэгэтэ гансашыг журналистнууд болохо бэшэ, мүнэхэ һайхан шотагаа эб хамта мандуула, суурхуула эрхим хүнүүд, эдэбхитэд, урагшаа дабшаа уран бэлэгтэн, түрэл һургуулияа нэрлүүлэхэ түрүү ажалһаа, багшанар эдэ уулзаһан эдир үетэн сооһоомнай урган гараха байһандань этигэн, ерээдүйн харгытнай сагаан дардам байһай гэнэн үрэл хүргэнбди.

В.ТОКТОХОЕВА.

ЗУРАГУУДА ДЭЭРСЭ: 11-дэхи "а" классай һурагша Бадма-Ханда Аюшеева айлшагтаа һайхан дуугаа бэлэглэнэ. Раджана Токтохоева интервью абажа байна.

Эрдэм ОТБОЕВОЙ фото.

Ум Маани Бадмээ Хум

"Буряад үнэн" сонин болон Россия Буддын шажантай Түбэй захиргаанай үмэнзһөө тус хуудаһан һарадаһ нэгэ удаа хэблэлдэ гардаг.
Октябрь. 1996 он.

Энээнэй һүүлээр мүнхэ бусые, үхэхые һанаха тухай хургаал айлдахаб гэжэ Тинлэй багша ургахи лекциингээ түгэсхэлдэ хэлэһэн байна. Гэбэшье ябаха сагайн дүтэлөөд байһан ушарһаа даяанша лама 1994 оной июлийн 15-да уншаһан һүүлшынгээ лекциин эхиндэ Гурбан Эрдэнийн Этигэлэй сахил, маани тарнинуудай лүн хүртөөгөөд, Далай-ламын тарни дабталгатайгаар даяан бисалгал хэхэ тухай заабаринуудые үтөө юм. Харин мүнхэ бусые, үхэхые һанаха тухай хургаалаа Тинлэй багша тэрэл оной сентябрь һарада морилхоогоо үргэлжэлүүлээ һэн.

"ҮДЭР БҮРИИН ДАЯАН БИСАЛГАЛАЙ УНШАЛГА" ТУХАЙ ТИНЛЭЙ БАГШЫН ТАЙЛБАРИ ЛАМ-РИМ

ГҮРҮ-ЙОГО - БАГШАЯА ХҮНДЭЛХЫН ДАЯАН БИСАЛГАЛ

Гэгээн хотогто Далай-ламын тарни: "УМ АЛ ГҮРҮ БАЗАРДАРА ВАГИНДРА СУМАТИ ШАСНАДАРА САМУДРА ШРИ БАДРА САРВА СИДДИ ХУМ ХУМ".

Далай-ламын тарни дабталгатайгаар даяан бисалгал гэхэ гү, али Гүрү-йогын бүтээл хэхэ тухай заабаринуудые танда үгэхэмни. Хожом даяанда һууха гэбэл, энэ тарниие дабтажа байгаад, бисалгал хэхэ аргатай байхаг. Энэ даяангнай долоон хоног гү, али һара үргэлжэлхэдөө болохо. Үдэрэй туршада бүтээлээ 4 удаа дабтахат. Нэгэдэхи орологонь "Үдэр бүрийн даяан бисалгалай уншалгаһаа" эхилдэг. Уншалгын урда тээ Бурхан багшадаа үнгэ бүрийн гоё һайхан үргэлнүүдые бариха, байраһа сэбэрлэхэ, сэдхэхээ номгодохоо хэрэгтэй.

(Уншалгаяа эхилээд, "Абарал эригшын тобшо уншаала" гэнэн хэлэгтэ ("Этигэлдэ") хүрэхэдөө, лама багшынтай толгой дээрэ Далай-лама мүнцэлөөд, хогоуланайш аман сооһоо сагаан гэрэл гараад, танда шэнгэжэ, зүрхэн соотнай орожо тогтобо гэжэ бисалгажа байгаад, буряад гү, али ород хэлэн дээрэ 3, 7, 21 дабтагты. һүүлээрнь санскридаар "Намуу Гүрүвэ, Намуу Буддаяа, Намуу Дармаяа, Намуу Сангаяа" (Ламадаа мүргэнэб, Бурхандаа мүргэнэб, Номдоо мүргэнэб, Бурсан хубарагуудгаа мүргэнэб) гэжэ дабтагты. Энэтай "Этигэлэй" тарни гэшэ. Тэрэниие сахилгүйгөөршье уншахада, туһатай байха. Гэбэшье Далай-ламаһаа, бусад ехэ багшанарһаа "Этигэлэй" сахил хүртөө һаа, тарнинтай адис бүри хүсэтэй болохо.

"Этигэлэй сахил хүртэһэн лэ хүн өөрыгөө Бурхан багшын Номдо үнэхөөрөө этигэдэг хүнби гэжэ тоолохо эрхэтэй болодог. "Этигэлье" гүйсэдөөр "Гурбан Эрдэнийн Абаралай Этигэл" гэдэг. Юундэб гэхэдэ, эгээл хүшэр бэрхэшээлһээ абарха тон найдамтай тулгатай болохо гэжэ бидэнэр бултал оролдогот гэшэ аабзабди. "Абаралай Этигэл" тон лэ тиимэ тулга болоно бшуу. Бурхан, Ном, Бурсан хубараг - эдэ Гурбан Эрдэнийн гэдүүр ондоо Абаралай Этигэл байдаггүй юм. Абаралай Этигэл гансашье энэ һанаанда абарха бэшэ, харин энэ һанаһаа хойто һанаанда хүргэжэ, амар заяанай түрэл олгохо, тииһээ тинтэрээ бүри түрэлһөө түрэлдэ бидэниие абаржа байха гайхамшагтай адиста арга зэбсэг мүн. Тинлэй багша Этигэлэй сахил Далай-ламаһаа хүртөө юм. Далай-ламын гэгээн - өөрынгөө багшанарһаа. Тиин үеһөө үедэ дамжаһаар, уг залгаһан энэ шугам бол изагуургаа

Бурхан багшада хүрэдэг. Тиимэхээ хэдэн мянган жэл ходооро дамжаһан гайхамшагта Абаралай сахилда тон ехэ, тон гүнзэгы баяр баясхалантайгаар хүртэхэ ёһотой юм.

Ажаглалта: Гурбан Эрдэни - Бурхан, Ном, Бурсан хубараг. 1. Бурхан - Бурхан багша, Будда. 2. Ном - Бурхан багшын айлдаһан хургаал. 3. Бурсан хубараг - олон хубараг, Бурхан багшын Номые дагадаг шабинар. Ородоор - Будда, Дхарма, Сангха. Этигэлэй тарнида Лама багша, Гүрү юундэ Гурбан Эрдэнийн урда тээ ороноб гэбэл, Лама багша бүхы үйлэ ябадалаараа Гурбан Эрдэнийе бэелүүлһэнэй ашаар тэдэниие досоогоо гүйсэд багтаагаад ябана ха юм).

"Мүнөө Бурхан багшын тарни дамжуулхамни гэхэ гү, али энэ тарниие дабтаха лүн - зүбшөөл танда үгэхэмни. Этигэлэй сахил хүртэжэ байһанда, лама багшынгаа толгой дээрэ Бурхан багшые, аманһаань гараад, зүрхэндэтнай орожо байһан гэрэлтэйгээр, бисалгаад: "Ум Мүни Мүни Маха Мүниие Суухаа", - гэжэмниин хойноһоо дабтагты. Уншалгаяа хэхэ байхадаа, энэ тарниие 5, 7, 21 дахин дабтагты. (Саашань Тинлэй багша Гэгээн хотогто Далай-ламын, Арьяа-Баалын, Ногоон Дара эхын тарнинуудые, Богдо Зонхобын мэгзэмые дамжуулаа).

Хэдэн үдэрэй даяанда һуухадаа, үдэрэй туршада бүтээлээ дүрбэн удаа дабтаха гэжэ Тинлэй багша эхиндэ хэлээ гэгээн һэн бээ. Тиин нэгэдэхи халаанда "Үдэр бүрийн даяан бисалгалай уншалга" дабтахадаа, "Абарал эригшын тобшо уншалга" гэнэн хэлэгые ("Этигэлье") буряадаар уншаад, санскридаар "Этигэлэй" тарни дабтаха гэжэ дээрэ хэлэгдэ һэн. Энэл үедэ гү, али "Долоон гэншүүнтэ зальбаралда" хүрэхэдөө, гэр соогоо тахидаг Бурханайнгаа урда һунажа мүргэхэдэ болохо. Тиигээд уншалгаяа Бурхан багшын тарни хүртэгэр уншаад, энэ тарниин дээрэ заагдаһандал дабтаха хэрэгтэй. Уншалгын үедэ, шадаа һаа, дабшалаад, үгы һаа, һандай дээрэ юрынхээр, хүдөө шала дээрэ табиад һуухада болохо. Нюргаяа сэхэлээд һуухада һайн. Дабшаладаа, ууса дорохи олбогоо хүл дорохидо орхоодо, тээ зузаан болгоод һуубал, зохид. Таһалга соо һонор, сэбэр байха ёһотой. Бурханайнгаа урда, шадаа һаа, зула баһарагты. Эдэний дээрэ үргэл болгон табигты, сэдхэхээрэнь үргэл баригты. Тухай гунгарбаа үгы һаа, Бурхан багшын, Далай-ламын дүр зураг аятайгаар хуряжа, урдань һуугаад, уншалгаяа бүтээхэдэ болохо. Зүгөөр зурагта бэшэ, бодото Бурханда мүргэнэб гэжэ бодогты. Даяан хэхэ байхадаа, таһаад этигэлэйнгэ хүсөөр дээдын хамаг Бурхад бодисаданарые оорынгөө байһан газарта үнэхөөрөөшье

залажа асараад, тэдэнэр танай иимэ хэшээлтэйгээр Бурханай Ном бүтээжэ байһанда үнэн зүрхэлһөө баясана ха юм. Тэдэнэй дунда Заяа хамба, Агваан Доржиев шэнги Буряадайшые хотогто мэргэшүүл танай урда залараад байна гэжэ сэдхэгты. Бурхан багшын тарни дабтаһанай һүүлээр Гүрү-йогын бүтээлдэ орогты. Урда тээнэ танай үмэнэ мүнцэлөөд байһан Бурхан багша Гэгээн хотогто Далай-лама боложо хубилба гэжэ сэдхэхэд, Гэгээн хотогтын тарни тон удаанаар уншажа эхилэгты. Уншахадаа, Далай-ламын нидхэнүүдэй хоорондоһоо сагаан гэрэл гараад, танда хүрэхэ, бэсэрээ хэһэн нүгэлэетнай арилгана гэжэ сэдхэгты. Тиин нэгэ хэды сэг соо иигэжэ бисалгахатай сасуу тарниа гурба удаа дабтахадаа, бэсэньгээ нүгэлье арилгажа, Далай-ламын бэсһээ, харин Далай-ламые дамжаад, бүхы Бурхадэй бэснүүдһээ адис хүртэжэ байһаб гэжэ бодогты. Бурхан багшын бэсн адисһаа танай бөөдэ тон хүсэтэй гүнзэгы мүр сараа гаража, улам нэмэжэ, арьбадхагдажа байна гэжэ һанаха хэрэгтэй.

Далай-ламын хоолой туһаа анхаралаа хандуулахадаа, хоолойһоонь улаан гэрэл гараад, хэлээрээ хэһэн нүгэлэетнай арилгажа байна гэжэ бодогты. Тодорхойлол, худал хуурмаг үгэ тарааха, хоблохо, хэрээгы үгөөр дайраха, хардаха, хоһоор хэлээ бүлюүдэхэ гэхэшэлэн. Бэсэрээ хэһэн нүгэл гэбэл, ямаршые амитанай ами таһалга, хулгай хэхэ, һальхай ябадал гаргаха. Сэдхэхэлэй нүгэл - хомхой хобдог, уур суһал, атаархал, буруу үзэл бодол.

Гүрү-йогын бүтээл хэхэдэ, бэсэрээ, хэлээрээ, сэдхэхэлээрээ хэһэн нүгэлнүүдһээ өөрыгөө удаа удаагаар сэбэрлэхэ аргатай болоног. Номуун багшын тарни - бүхы тарнинуудай дунда Хаан - тарни гэдэг юм. "Түбэдтэ олон тарнинуудые уншадаг, гэбэшье Номуун багшын тарни эгээл хүсэтэйн болоно. Номуун багшаһаа гадуур нэгэшье бурхан олдохогүй. Бусад бурхад Номуун багшынтай хубилжа үзэгдэдэг дүрэнүүд гэшэ. Бүхы бурхад, бодисаданар танай Номуун багшын бэе дамжан, үзэгдэжэ болохо юм", - гэжэ Богдо Зонхобо хэлэһэн байдаг. Мүн баһа нигэжэ айлдаһан: "Бүхы бурхадта үргэл хэхэ гэжэ хүсөөшье һаа, бултандань хүрэхэ шадахагүйг. Эндэ нэгэл арга зам байдаг гэхэ гү, али номуун багшадаа гүнзэгы этигэлтэйгээр үргэл үгэлнэг бариха хэрэгтэй. Тиин номуун багшантай юрын хүншые һаа, багшыетнай дамжан, хамаг бурхад, бодисаданар танда шэнгэнэ бшуу. Энэ ушарта багшантай үсхэдэг шэлдэ адал болоно. Үсхэдэг шэл соо гал үгышье һаа, наранай элшэ гэрэлье үсхэжэ, шанга болгодог, бүри галшые носоожо шададаг ха юм".

Б. ДОНДКОВОЙ англи хэлэлһөө оршууданшые И. Багмаршичинов буряадшалаа.

БУДДЫН ШАЖАНАЙ НЭРЭ ТОМЬЁОНУУД

БУХЫН ШЭНЖЭ астрологическое изображение быка. Энэ хэдэ "үхэр зурхай" гэжэ ондоогоо нэрлэгдэдэг үхэрэй зураг тэрэнэй али элдэб байдлыг тайлбарилһан бэшэ. Сэрэгдэйн, ган, гасуур, үер үнэ үбшэн хэжэ болохо гү, мүн ноёд һайдта, арад зондо хэ хатуу жэл болохоб гэжэ бэшээд, хүн зоной дунда тараадаг байгаа.

БУЯН - добродетель, религиозная заслуга. Буряад сэдхэхэл бодолой, дунда хүсэлэй арюун сэдхэхэ амидаралда шэглүүлэгдэнэ байһые тэмдэглэһэн ойлгоһо юм. Ходо буян үйлэдэжэ, хамга амитанда нигүүлсэхэ сэдхэхэлээр хандан, үргэл мүргэл хэхэ ябадаг хүн өө буян хуряжа, сансарһаа мултаран, нирваанда хүрэхэ сагаа ойртуулаха байна.

Тиихын тулада нэн түрүү арбан сагаан буян үйлэдэ хэрэгтэй. Эдэнь ямар бусад гэбэл: 1) хорхой шабхайнэй эхилээд, ямаршые амидар амитаниие хороохые хатуу сэрлэхэ; 2) юумэ үгэхэ харамнаһан хүндэ гомдохогүй, абахыеш бодохогүй, харин өөрөө үгэхэ; 3) буруу хурисал үйлэдэхгүй (онсолбол, өөры хуулита нүхэртэ урбахгүй хүсэ хэрэглэн эдлэхгүй, мүн үхибүүдтэй, эрэ хүнүүд хоорондоо, гадна амитада хурисал болохогүй, шажанар ехэ һайндэрэй, "һарынхиин" үедэ, хүмэ хийд газарта, хүн зоной нюдэн дээрэ хурисал үйлэдэхгүй); 4) хоб зөөхгүй; 5) түүни амгалан сэдхэхэлтэ байха; 6) худалаар хэлэхгүй, ходоодо үнэн сэхэ байха; 7) шэрүүн, хэрээгы үгэ сээрлэхэ ходоодо налархай зөөхэ байхые оролдохо; 7) аша хонжоо хүсэһэн далда бодол абтангүй, шэн сэдхэхэлэй үгэ эли тодоор хэлэдэг байха; 8) бусадтай арсалда хэрэлдэхгүй, сэдхэхэлдэ хоро үһөө зангидахагүй; 9) хомхой сэдхэхэлэе даржа бусадые хайрлаха, үрбэдэ туһалхал гэжэ ябаха; 10) алибаа хүндэ эсэргүү харса бодол баримталхагүй, эгээтэй, хүнлиг сэдхэхэ баримталха. Тиихэдэ арба хара нүгэлһөө ходоодо зайсажа ябаха. Эдэнь гэбэл амитаниие алаха, хулгай хэхэ буруу хурисал үйлэдэхэ худалаар хэлэхэ, хоб зөөхэ шэрүүн үгэ хэлэхэ зальхайгаар дуугарха, шалт шууяа үүсхэхэ, мүн хороо сэдхэхэл, хомхолзохо сэдхэхэ буруу үзэл баримталыя бадалнууд болоно. Үшэ махаянын табан гол заабаримтархи дарһа уухагүй гэжэ нэмэжэ хэлэгдэдэг.

А. ШАГДАРОВ

Октябрийн 26-да Монголой нийслэл Улаан-Баатарта Гандан Тэгчинлин хийдтэ Мигжэд Жанрайсигай дүрэ хүрэг арамнай-лагдаба. Нангин энэ дүрэ хүрэг Мигжэд Жанрайсигай сүмэ дотор бодхоогдоо юм.

Агууехэ энэ үйлэ хэрэгтэй дашарам-дуулан, Ганданай хам-ба байһан, Монголой соёлой жасын түрүү-лэгшэ Х. Гааданай "Мигжэд Жанрайсиг" гэнэн номһоо хэһэг уншагшад айнгаа һонорто дурадханабди.

МИГЖЭД ЖАНРАЙСИГ

Бурхан багшын шэди шадалы бэедэ шэнгээжэ, амитанай туйһы бүтээжэ ушартай гурбан тэнгэри (Бурхан) байдагынь Жанрайсиг (Арья-Баала), Ошорваани, Манзашэри гурбан болоно. Эдэни бурханай шажанай түүхэдэ гурбан изагуурай тэнгэри гэжэ нэрлэн, түрэмжэлэн шүтэһоор ерээ.

Жанрайсиг гэдэгын түбэд үгэ, нүдөөр үзэгшэ гэнэн удхатай. Санскридаар Авалокитешвара гэнэ.

Жанрайсиг Бурханай энэрэлэй шэдиэ шэнгээжэ абан ушарһаа энэрэлээр тус тус амитанай туйһы бүтээжэ шэжээтэй.

Гурбан изагуурай тэнгэринээ бидэ мүнөө үедэ Жанрайсиге бүтээжэ байнабди. Жанрайсиг бурханай дүрэ хори гаран бии. Тэрээндэ муу заяанһаа гэтэлгэгшэ Жанрайсиг, шодэ үзэгшэ Жанрайсиг, мянган шодэ ба мототгой Жанрайсиг, зөөлэн согто Жанрайсиг, арбан нэгэн шюрта Жанрайсиг, сэдхэл үдэ хэһааха (эсэхэгүй, алдууда түргэхэгүй) Жанрайсиг, дүрбэн мототго (гарта) гэхэ мэтэ болоно.

Бурхан багша "Номой зула" гэнэн лүндэндөө "саг бүхэниэ харгуулахын тулада Жанрайсиге бүтээжэ, хүнүүдэй түрэндэ оршоһон хилэнсэгэ сэдхэлы арилгажа, саг бусын болоһоо гэтэлгэхэ бэлэй" гэнэн юм.

1911 оной 12 нарын (Октябрийн) 16-да Богдо Гэгээн Монголой хаан шэрээдэ түрэмжэлэгдэжэ, оороо гросһон засагай газар байгуулан байна. Шэнь Монгол хаан - Богдо Гэгээн Монгол уласын тусгаар болоһоной түүхын дурасхалда харуулажа, ард түмэний, улас түрэн мэлмы (шодонэй хараа)

нэгэдэһэниэ бэлгэ тэмдэг болгожо, Мигжэд Жанрайсиг Бурхан бүтээһэһэниш 1938-40 онуудай заххаралай үедэ үригдэһэн тула мүнөө шэнээр бодхохо гэжэ засагай газарай, ард түмэний хамтын шармайта үршижэ байна. Энэ Жанрайсиг 25,6 метр үндэр хуушан хэмжээгээрнэ эдээр бүтээжэ, лагшангынь алгалха юм.

Энэ талаар засагай газарһаа гаргажа байгаа зоори хүрэнгэһоо гадна ард түмэний үргэлэй хүрэнгэ ехэхэн туһатай байха.

Жанрайсиг тухай эртэнэй домогто иигэжэ үгүүлэн байдаг: **ЭРТЭ САГТА** Энэхдэг ороной үмэнэ зүгтэ нэгэн бунай садан (лама) бисалгалша наһанай доройтолой ушарһаа хараагүй болоһон байна. Нэгэ үдэр зүүдэндэнь сагаан бээтэй хүн ерөжэ хэлэхэдэ, уһанай тэнгэрийн ордондо Жанрайсигай ном, сангай зүйлүүдэй олон байһанай дотор нүдэ гиигүүлэгшэ (нэгшэ) убадис (шюса эрдэм, шадал) бии гэдэ. Тэрэниэ абажа хэрэглэбэл, нүдэтэй болоно хэмээн зарлиг болоһондо үбгэн бисалгалша тэрэ газартань хүрэжэ, номой сангай олон зүйл доторһоо шодэ гиигүүлэгшэ убадисай байһаниэ абажа хэрэглэһонэй ашаар залуу сагай жабхаланга шодэтэй болоһон ушарһаа нүдэ нэгшэ хэмээхэ нэрэ гараа гэдэг.

Эртэнэй самгарди хэлэнэй бэнэг зохёолдо алибаа юумэний дүрһе урлан бүтээжэ дүрэхэдөө, жэнхэнн бэлгэ шанар, үйлэнүүдэй, эд, эрдэм тэргүүнэйнь гүн сэдхэл шэнгэһэн йогын бисалгалай байдалда тааруулан үйлэддэг зарнамаарнь урлан бүтээдэг байгаа.

1. Мигжэд Жанрайсигай бэлгэ шанар (оорсо дүрэ)

дээрэхи заршамаар тодорхойлол, дүрбэн мототгой, гэмтэ сэдхэлхэ анги жарһанай (наһанай) тэмдэг болоһон сагаан бээтэй, бэсын үнгэтэй эжэл сагаан сээжэмэг ба сагаан шангабтай (доодо бэсын баринтаг, дэгэлтэй), энэрэлэй шадалы шюртаа шэнгээһэн, үзэл баримтлал тэгшэ болоһон бэлгэ тэмдэг - бодоһон байдалай тэгшэ үльмэтэй, алагшаладгүй сэдхэлэй номхон дүрһе харуулан табан шэмэгээр түрүүгээ (толгойгоо) шэмэһэн байдалтай. Баһа бурханай бэе, сэдхэл, зарлигай (хэлэнэй) бэлгэдэл болгожо, оройгоо сагаан үнгын "ум" үзэгөөр, хоолойгоо улаан үнгын "а" үзэгөөр шэмэһэн, зүрхэндөө хүүхэ үнгын "хум" үзэг хадагалжа байһаар дүрсэлэн, "ум-а-хум" гэнэн гурбан үзэгөөр бурханай бэлгэ тэмдэгтэй болоһоние харуулан байна. Бурханай бэе ба түрүүе тойрон, хотоло баясхалангай гэрэл сасаржа, оршолоһонгой хамшагы жэгшэһэнэй тэмдэг болоно.

Эдэ шэнжэнүүдынэ ариун дээдэ Будалан оронһоо бурхад, бодисаданарай шуулган Жанрайсигта эрьелдэжэ, урин залаһангай харюуда ерэхын тэмдэг болоһон байна. Энэнь Мигжэд Жанрайсигай изагуурые (бусад Жанрайсигһаа илгаатай) харуулан шэнжэ юм.

2. Мигжэд Жанрайсигай үйлэнүүдые, юрэнхыдөө, Жанрайсигта байдаг үйлэнүүдтэй хамгаруулан гаргахын хамта зарим онсолигы тодоруулан байна.

Тайлбарнабал, мототрой (гарай) үйлэнүүдые харуулахада, дүрбэн мототрой баруун анхадугаар мототрой нэргүй хургаар зүүн анхадугаар мототрохи арнаанһаа шодонэй гэмье арилгахаар абажа байһаниэ харуулаа.

БУСАДТА ТУҢАЛХЫН ТУЛА

"Арья-Баала" нэгэдэлдэ (Ербановай гудамжа, 6) һуралсалай жэл эхилэнхэй. Эндэ хоёр бүлэгтэ (эхилэн үзэгшэдэй болон үргэлжэлүүлэгшэдэй) түбэд хэлэнэй хэшээлнүүд болоно. Энэхдэгэй Гомон дасанда һуража гараһан түбэд яһатан Ширан багша хэшээлнүүдые ябуула. Үргэлжэлүүлэн үзэгшэд "Ногоон Дара эхын магтаал", оршолоһонго юртэмсын зоболонһоо хахасаха тухай судар оршуулан шудална. Гарагай 4 (среда) бүхэндэ, мүн дүйсэн үдэрнүүдтэ Тинлэй багшын уншалга, лама багшадаа этигэл хүндэдхэл ябуулахын даяан бисалгал (Гүрү - його) болодог.

Энэ үе соо Еши Лодой римбүүшэ "Арья-Баала" нэгэдэлдэ залагдажа, нангин удхатай ном хоёр удаа табяа.

Сентябрийн 12-то Гандан Хайбжанай бүтээл хэхэ тухай айлдаад, "Рабнай" (Арамнай) ном, тарни уншаха лүн хүртөөгөө.

Октябрийн 15-16-да нэгэдэлэй гэшүүдэй ехэхэн бүлэг Еши Лодой римбүүшын Ивалгын дасанда табиһан Арья-Баалын ванда хүртэжэ, тарниин эхин шатын (Крия Тангрын) ном сударнуудые үзэхэ эрхэтэй болоо.

Октябрийн 22-то Еши-Лодой римбүүшэ "Арья-Баала" нэгэдэлдэ Арья-Баала бурханай дошхон дүрэ - Гомбо Махагала сахюусанай джиган (адис) табиба. Энэ джиган Бурхан багшын Номые бээлүүлхын замда гараад, бусадта туһалхаар эрид шийдэһэн шабинарта үгтэдэг юм. Тийгээдшье Гомбо Махагала "Арья-Баала" нэгэдэлэй сахюусан мүн.

ДАНЗАН-ДОНДУБ,
"Арья-Баалын" гэшүүн.

Баруун доодо мототроо бэсын үнгэ байгаа сагаан мүнгэн бумбагай аршааниэ, зүүндөөдо мототроо сагаан мүнгэн толи тус тус барижа, гурбан юртэмсын сэдхэлэй хирые угаалаар ариудхаха хуби зохёолые харуулаа.

Зүүн мээмэй (хүхэнэй) туһаа газарые гирдишан хэмээхэ гүрөөһэнэй арһаар бүрхөөһэнинь уһаа энэрэнги амитан гэжэ самгарди уран зохёолдо адаршанан амитанай шанарые эрхэнгээһэнэй тэмдэг болгоһон байна. Номой (ушар удхын) согсоые (суглуулбарниэ) түгэс эрхэнгээһэнэй хүсөөр хамаг амитанай зоболон арилгаха, мааниин зургаан үзэгые зүрхэндөө гэрэлтүүлжэ байһаар үйлэнүүдыень магтана.

Энэ зургаан үзэг "ум-маани-бад-мээ-хум" болоод, "маани" гэдэгын арга гү, ехэ нигүүлэсэнгын удха, "бад-мээ" гэдэгын бэлиг гү, хогоосон шанарые элитэ онохо ёһон юм.

Иин арга бэлигтэй нэгэдэлые хослуулжа байгаа тула уг тарниин эхиндэнь "ум", адагтань байгаа "хум" хоёр үзэгөөр Жанрайсиг ариун бурханай шэдиэ олоһон араншантайе үзүүлэн байна.

Зургаан үзэгтэй туһа эрдэмые номдо заахадаа, энэниэ нэгэ удаа уншаһангай тэдыдэ бунай согсоые тооложо үлэ бараха юм, даган дурдалан тэдыгээр хилэнсэ бүгэдэ арилха жэнгээтэй, үргэлжэдэ уншаһан хэшээнгы сэдхэл бол түгэс буянга хүн мүн гэдэг. Энэ аша туһань муу заяанай аюул хүнөөлы талхалан тээрэмдэжэ, башар хуурмаг арга зали, ёһо түрын налгардал удааралые үлдэн намнаха ябадалаар элирнэ. Баһа халуун тамада зоболон амитаниэ һэриун хураар амаража, хүйтэн тамын оройхиһиние дулаан элшээр тэдхэнэ. Үлэсхэлэнгөөр шаналан бэридэй аймагые хоол, хубсаһанай урасхалаар тэдхэнэ. Энэ мэтээр зургаан зүйл хамаг амитанай бусад түрэлэй туйһы үүрэй гэгээн мэтэ гиигүүлжэ, баясхалангай үйлые хэмжээлэшэгүй ехэдэ дэлгэрүүлжэ үйлэтэйе харуулаа.

3. Мигжэд Жанрайсигай эрдэмэй шадал саглаһагүй үгөөмэр бэлэй. Тайлбарилбал, гэгээнь хүртэхын тэдыдэ сэдхэлэй зоболон арилгана, амитан бүхэндэ эригээр

үршөөлөө хүртөөхэдөө, наранай гэрэлхээшые үлүү хүсэтэй, далайн оёор, харанхы хабшал, хойшо хараһан хулганьн нүхэ мэтэ наранай гэрэл гэгээ хүржэ үлэ шадаха газар гээд, амиды амитанай махабодо, сэдхэлдэ хүртээр нэбтэрэн ороно. Хагад мэншээлэйнгээ дүрөөр амитанай сэдхэлые баясхажа, хүсэл бүхэн ханаха шэмые хайрлана. Уур, мунхаг, ташаяал гурбанай хамшагһаа жэгшээжэ, юртэмсынхидэй үлзы буса муу зүйлые һүрөөр дарана.

4. Мигжэд Жанрайсигай эдынь зүбхэн оорын үйлэнүүдтэ хэрэгтэй эд байха юм. Тайлбарилбал, жэнгэһэн, зүүндээдо мототроо хадагалһан үзэгтэй дээрэхи аршаан шодонэй гэмье арилгана. Зүүн доодо мототроо барнаһан түйсэлэй толинэ амитаниэ толидон харахада хэрэглэгдэнэ. Лагшандэа аһаһан сагаан баринтаг (дэгэл), түрүүгээ шэмэһэн, табан изагуурые бэлгэдэһэн үзэсхэлэн тэмдэг, ариун сэдхэлэй үнгэ байгаа бусад шэмэг сэлтэнь харабал, хүсэлэн бүгэдые соёрхохо бурхан гэжэ бодоһон, тайбан сэдхэл, этигэл бэшэрэл түрүүлжэ убадистай байгаа.

Мигжэд Жанрайсиг бурханда этигэл бэшэрэл үргэжэ, даадхал үйлэдэжэ зальбархадаа, тэрэнэй дүрһе сэдхэлдэ һайтар һанажа, үүр сайханаа үмэнэ, шубуудай дуунай гарахын урда амитанай туйһы бодожо, бүгэдые энэржэ, юрөөхэ сэдхэл түрүүлнэ. Энэ үедэ амитан хамагта ушарһан ада эдхэр, нүгэл хилэнсэ, үлзы бусын гай түүдхэр, үбшэн зоболон бүгэдые үлдэн намнаһан ханалга үйлэдэнэ.

Бидэндэ заларан ерэхэ гэжэ байгаа Жанрайсиг бурханда зориулжа, маани урихын (уншахын) үмэнэ дараахи мүргэлые уншана.

Тунгалаг үзэсхэлэншэ сагаан бээтэй, Тогоолсон Бурханаар түрүүгээ шэмэһэн Нийжын сэдхэлээр амитаниэ болгоогшо Нигүүлэсэнгын сан шамда хүгэдэн мүргэмэй, — гэжэ зальбараад, мааниа хэдынье хамаагүй уншана.

Жанрайсигай үршөөл хамагы гиигүүлтүгэй, энэ буһнаар!

ЭРДЭМ МЭДЭСЭЭ ҮРГЭДХЭХЭНЬ

Буряад Республикын Эрдэм хуралсалай министерствын ба багшанарай мэргэжэл дээшлүүлэх институтдай (БИПКРО) үүсхэлээр Америкын Холбоото Штадуудай "АСПРЯЛ" нэгдэлэй түлөөлэгшэ Майкл Адамстай уулзалга октябрийн 24-дэ үнгэрбэ.

Арадуудай хоорондо нягта холбоо, хани барисаа байгуулаха гэхэн Америкын Правительствын абахан программын ёһоор, Буряад Республикын эрхим хурагшад шэлэлгын конкурсо хабаадажа, илаан хурагшадын нэгэ жэл соо Америкын хургуулинуудта хураха болобо.

Тус программы сенатор Бил Брайдли эмхидхэн болон. Нёдондо жэл энэ программын түсэбөөр элдэб гүрэнүүдэй 1200 хурагшад Америкын хургуулинуудта хуража, эрдэм мэдэсээ дээшлүүлжэ, тэндэхи байдалтай, зонийн абари зантай, ёһо заншалтай танилсахан байна.

"Энэ программатаяа Россин барагданагүй дайдаар ябажа, бэлигтэй хурагшадые конкурсын аргаар элирүүлжэ, Америкэдэ хураха арга олуулжа байхадамни, саагуур - наагуур элдэбн хөөрөлдөөн дууддаг хэн. Тэрэ хөөрөөгөөр би ЦРУ-гай даабаряар Россин хурагшадые шэлэжэ абаашаад, тэдэнэй зүрхэ, эльгэ, боорьень абажа, өөһэдэньгөө үбшэн хүнүүдтэ үгэхэмни хаш. Тэрэ тон буруу.

Бидэ бүхы дэлхэй дээгүүр бэрхэ, эрхим хурагшадые

бэлдэхэ, арадуудай хоорондо холбоо, барисаа тогтоохо гэхэн уялгатайбди. хурагшадые шэлэхэдэ ямар тиимэ онсо талынь хараадаа абанабибди гэхэдэ, нэгэдэхээр - тэдэ англи хэлэ найн мэдэхэ ёһотой, хоёрдохөөр - психологиин талаар мүн лэ найн бэлдэхэлтэй, эжы абагүйгөөр хари гүрэндэ жэл соо байжа шадаха ёһотой. Тэдэнэр (программын ёһоор 6-10 хурагшад) Америкын элдэб хотонуудай гүрэнэй хургуулинуудта хураха. Энэ үнгэргэжэ байһан конкурсомнай илаан хурагшад 1997 оной август нара соо Америкэ ошохо.

Шэлэлгын шата юундэ иимэ эртэ эхилнэбибди гэхэдэ, хурагшадтай манда хурахадаа дунда зэргын бүлэдэ байрлаха. Үлэхэн саг соо бидэнэр хурагшадые гэртээ байлгаха дуратай бүлэнүүдэй дунда баһал конкурсуудые үнгэргэхэбди. Танай хурагшадтай дүүргэхэн анкетын ёһоор дуратай дургүй талануудын тэдэнэр хараадаа абаха, дүүргэхэ ёһотойнууд" - гэжэ Майкл Адамс онсолон хэлэбэ.

Энэ пресс-конференцидэ хабаадаһан республикын Эрдэм хуралсалай министерствын дээдэ хургуулинуудай хэрэгүүдэй талаар комитэдэй түлөөлэгшэ С.Б. Самбуевагай, БИПКРО-гой хари хэлэнүүдэй методист Н.С. Голубевагай мэдээнүүдээр энэ программа манай эндэ 4-дэхи жэлээ ябуулагдажа байна гэжэ ойлгообди. Энэ саг соо Буряад Республикын хургуулинуудай 14

хурагшад Америкын хургуулинуудта хураһан юм. Эдэ гансахотын хургуулинуудай хурагшад бэшэ, мүн аймагуудайшы хурагшад болоно. Жэшээлхэдэ, Ивалгын дунда хургуулин Елена Харганова ба Хэжэнгын дунда хургуулин Ханда Доржиева хоёр Холбоото Штадуудта хуража ерээд, мүнөө БГУ-гай хари хэлэнүүдэй факультэдтэ хуража байна.

Мүнөө үнгэрхэн конкурсын хоёр шатада хамта дээрээ 155 хурагшад хабаадаа. Тэдэнэй тоодо хүдөөгэйшы хурагшад би. Новосибирск хотоһоошы нэгэ хурагша хабаадаа. Зүгөөр тэдэнэй нэгэнииншы II шатые дабажа шадаагүй.

Конкурсын дүнгөөр хараад үзэхэдэ, эндэ 3-дахи лингвистическэ гимназиин, 61-дэхи буряад-түүрэг лицейн, 14-дэхи, 5-дахи хургуулин хурагшад англи хэлэ яһала бэрхэ мэдэхэ байна.

Зүгөөр хүүлшын дүнгүүд Москвада ба Вашингтондо гаргагдаад, декабрь соо мэдэгдэхэ.

Манай республикаһаа гадна Майкл Адамс Шэтэ, Благовенценск, Комсомольск-на-Амуре, Магадан, Хабаровск хотонуудта энэ программаар ажал ябуулаха.

Господин Адамсын хэлэхээр энэ программын мүнэнэй талаар асуудалнуудые эмхидхэгшэд бултыень өөр дээрээ дажа абана. Үшөө тиихэдэ ганса зузаан "хармаантай" гэртэхингэй хурагшад бэшэ, харин үнэн дээрээ эрдэм мэдэсээ харуулжа шадагшад Америкэ ошохо гэжэ господин Адамс найдуулаа.

А. ГЕРГЕНОВ.

ХУЖАРЛАН ХАРАНА

Баир Табанович Тайсаев Буряад орон соогоо мэдэжэ уран зурааша юм. Байгша оной шоль харага энэ уран зураашын зурагуудай выставкэ Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ музей соо нээггэжэ, олоной анхарал ехээр татаһан байгаа.

Б. Т. Тайсаев тус выставкэдэ олон жэлүүдэй туршада зураһан 80 гаран бүтээлнүүдэ харагшадтай үзэмжэдэ табиһан юм гээд онсолгодо болоно.

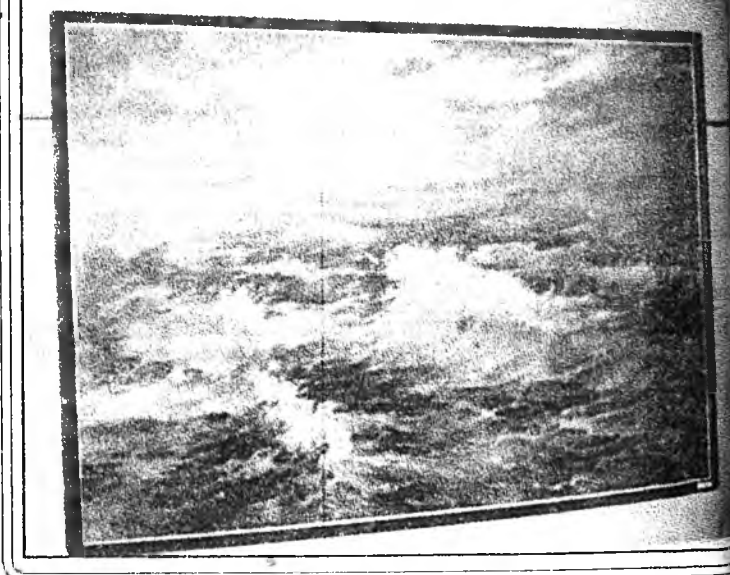
Мүнөө тэрэнэй зурагуудай выставкэ Улаан-Үдын городской библиотеки ехэ зал соо нээггэжэ, мүн лэ олоной хонирхол үүсхэбэ.

Баир Табанович хүүлэй 15 жэлэй туршада уран зурагуудай выставкэнүүдта хабаадаг болоһон байна. Тэрэнэй бүтээлнүүд эртэ ургын түүхэтэй, мүнөөнэй оршон тойронхи байгалитай нягта холбоотой байдаг гэхэдэ, алдуу болохогүй. Жэшээлхэдэ, "Хун шубуун", "Саяанай шон", "Буряадай тала", "Гэрэлтэ зам тээшэ" болон бусад зурагуудынь выставкэдэ ерэгшэ хужарлан харана, магтаалтай үгэнүүдые хэлнэ.

Баир Тайсаевий уран зурагуудые хаража үргээгүй һаа, Улаан-Үдын городской библиотекидэ ерэжэ харахыгтай уришабди. Выставкэе табиһаһан зарим зурагуудые худалдажа абахада болон.

С. ОЧИРОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: выставкын үедэ; "Мүнхэ-Сарьга" уулын орой; Байгал далайн "Сарма" халхин. М. ШАНТАКОВОЙ фото.

Эхэ, хүгшэн эжы, элинсэг эжы

Дарима Аригуновна ДАМДИНОВАГАЙ

һаһа бараһан ушараар Президентын аппаратай ахамад мэргэжэлтэ Б. Ц. Цыдыповтэ тэрэнэй гэр бүлэдэнь Буряад Республикын Президентын ба Правительствын аппаратай хүдэлмэрилэгшэд гүнзэги шаналал гаһуудалаа мэдүүлнэ.

Б. ДОРЖИЕВА.

ХЭДЭХЭН ҮГЭНҮҮДЭЭР

Буряадаймнай оперо болон баледэй театр соо Санкт-Петербургийн Ехэ драматическа театрай гастрольнууд эхилхэн. Суута режиссёр Георгий Товстоноговий нэрэмжэтэ театрай коллектив "Гори, гори, моя звезда" гэхэн жүжэг харуулаха юм.

Октябрийн 31-дэ, мүн ноябрийн 1-дэ эхилхэ энэ гастролын жүжэгтэ, СССР-эй арадай артистка Алиса Фрейдлих гол роль гүйсэдхэхэ байна. Энэ жүжэгтэ театрта дуратайшуулые, харагшадые уришабди.

Эдэ үдэрнүүдтэ Зүүн Сибириин соёлой болон искусствын академин театральна кафедрин актёрско таһагай хүдэлмэрини Москваһаа ерэхэн тусхай комисси шалгажа байна. Энэ таһагай түрүүшын выпуск хадаа багша, режиссёр Джемма Николаевна Баторовагай хургадаг актёрнуудай бүлэг болоно. Д. Ленскиин "Гусары, любовь и обманутый муж" гэхэн жүжэгийн Барнаулда үнгэрхэн "Сердце Азии" гэхэн фестивальда үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө.

А. П. Чеховэй "Чайка", мүн "Тих", Софоклой "Эдип", "Играем Метерлинка" гэхэн жүжэгүүдын

энэ зун үнгэргэгдэхэн "Хоёр соёлой тааралдал: Зүүн зүг, Баруун зүг, авангард ба ёһо заншалууд" гэхэн улаасхоорондын театральна фестивальда харуулагдажа, олоной хайшаал, магтаалда хүртөө хэн. Тус комиссин дүнгүүдэй үндэһөөр актёрско таһагай, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшын ажал сэгнэгдэхэ байна. Актёрско таһагай оюутадтай наадаһан жүжэгүүд Буряад драмын театрта, мүн соёлой академидэ харуулагдаа.

С. Образцовой нэрэмжэтэ Хүүгэдэй Москвагай театр Улаан-Үдэ хотымнай "Дружба" кинотеатр соо ооһэдэньгөө жүжэгүүдые 3 үдэрэй туршада харуулаха. Үдэрэй 3 дахин харуулагдаха энэ театрай жүжэгүүдтэ эдир харагшад, багахан үхибүүд дуратайгаар ерэхэ байха. Октябрийн 30-да, 31-дэ, ноябрийн 1-дэ хүүхэдэйн жүжэгүүдтэ үхибүүдые Москвагай театр урина. Биледынь 10 мянгата. Москвагай флордо мэдэжэ Хүүгэдэй театрай жүжэгүүдтэ үхибүүд хонирхон ерэхэ гэжэ найдагдана.

Б. ДОРЖИЕВА.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Редактор А. Л. АНГАРХАЕВ.

РЕДАКЦИОННОКОЛЛЕГИ: С.Д.РИНЧИНОВ (редакторай орлогшо), Б.М.Ж.БАЛДАНОВ (харюусалгата секретарь), Р.Б.ГАРМАЕВ (Буряад Республикын Президентын ба Правительствын аппарат), Д.Д.СУНДАРОН (Буряад Республикын Арадай Хурал), таһагуудые даагшад: Г.Х.ДАШЕЕВА, Ц.Ц. ДОНДОГОЙ, С.Д.ОЧИРОВ, Т.В.САМБЯЛОВА, В.И.ЛИНГАЕВ (хэблэлэй директор).

Манай адрес:

670000, Улаан-Үдэ, Каландаршвиллин үйлсэ, 23, "Буряад үнэн" газетын редакци.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудалан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэлэг 4317. Хэблэлтэ тушаалдана саг 17.00.

"Республиканска типографи" гэхэн АО-до газетэ хэблэгдэ. Директорийн телефон: 2-40-45. Б-0079-дэхи номертойгоор бүридхэлтэ абтанхай. Заказ № 7879.

Редакциын телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмнын - 2-54-54, редакторай орлогшын - 2-68-08, харюусалгата секретариин - 2-50-52, секретариатай - 2-62-62, таһагууд: үндэһэтэй болон политическэ асуудалнуудад - 2-55-97 (дагшань), 2-61-35, 2-56-23, экономикын - 2-64-36 (дагшань), 2-63-86, 2-61-35, 2-67-81, соёлой болон гүүхын - 2-60-21 (дагшань), 2-57-63, залуушуудай, оюутанай ажабайдалай болон олонингын хүдэлмэрин - 2-54-93 (дагшань), 2-34-05, мэдэсэлэй болой соносхолтой 2-69-58; корректорүүдтэй - 2-33-61, компьютерна түбэй - 2-66-76.

"Бурятия" хэблэлэй телефонууд: директор - 2-49-94, бухгалтери - 2-23-67, вахта - 2-35-95.